

DIALÓGUS

A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogi Tudományi Karának kiadványa

1998/1

Kedves Kollegina, Kedves Kolléga!

Mindenekelőtt szeretettel és nagy tisztelettel köszöntöm a szegedi József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara nevében abból az alkalomból, hogy megkezdtek egykori hallgatóinkból az Alma Mater körüli Baráti Kör szervezését. Célunk az, hogy ne szakadjon meg az egyetemmel, közelebbről a jogi karral az az eleven kapcsolat, amely életre szóló élményként él sokak szívében.

A közelmúltban ünnepeltük a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem Szegedre költözésének 75., a kolozsvári egyetem alapításának 125. évfordulóját. A jubileum alkalmas arra is, hogy a szünvetés mellett konstruktívan a jövőbe tekintünk. Meg kell teremtenünk a feltételrendszerét annak, hogy európai színvonalú jogi felsőoktatás és kutatás folyhasson (továbbra is) Tisza-parti városunkban. Kiváló alapokkal rendelkezünk: felkészült és elhivatott tudós nemzedékek dolgoztak és dolgoznak ma is. A kihívások azonban olyan lépéseket, hogy a nekik való megfelelő jelenlegi állapotunkban egyre kevésbé lehetséges.

Az előzetes megfontolás a következő: a magyar gazdaság és az annak meghatározottságai közt élő oktatás- és tudománypolitika még nagyon hosszú ideig nem lesz képes a magyar felsőoktatást európai színvonalon finanszírozni. Az oktatásnak és a kutatásnak viszont már most ezen a nívón kellene folynia. Elengedhetetlen tehát pótlólagos, ugyanakkor stabil pénzügyi háttér megteremtése. Ehhez semmilyen más forrás nem képzelhető el, mint egy alapítvány, illetve alapítványi rendszer (példaként említhetném Németországból a Max-Planck-Institut kutatóhálózatot, a Volkswagen-Stiftung intézményét, stb., amelyek a magas állami finanszírozás mellett teljesítenek nagyon értékes szolgálatot), amelynek támogatói körébe cégeket és magánszemélyeket egyaránt be kell vonni, hiszen a felsőoktatás és a kutatás ügye egyszerre társadalmi (egyéni) és gazdasági érdek. A nagy kérdés az, hogy milyen motivációs alapon szervezhető meg egy ilyen finanszírozási modell?

Jogtudományról és jogászképzésről lévén szó a gazdaság, a profitorientált szféra ugyan csak indirekt módon érdekelt e terület támogatásában, de ez is elég ahhoz, hogy mérsékelt támogatásukat megnyerhessük. Emellett nagy hangsúlyt kell helyezni magára a ju-

gásztársadalomra és annak tagjaira. A pénzügyi erőforrások összegyűjtése és kezelése alapítványon keresztül történné, ez pedig a karunk közelmúltban elhunyt, európai rangú romanistájának nevét viselő Pólay Elemér Alapítvány. Az alapítvány fő célkitűzése az, hogy hatékonyan támogassa a (főleg pályakezdő, fiatal) oktató-kutatókat, a hallgatókat, másrészt sokoldalúan segítse elő az oktatás-kutatás tárgyi feltételrendszerének modernizációját.

Dr. Molnár Imre dékán

A szerveződé Baráti Kör keretében és segítségével szeretnénk megteremteni valami egészen újat: a folyamatos kapcsolattartást egykori hallgatóinkkal. Karunk ezek szerint szolgáltatást is nyújt azoknak, akik megragadják a lehetőségeit. Kari könyvtárunk gazdag könyv- és folyóiratállományával áll az érdeklődők rendelkezésére. A birtokunkban lévő adatokból összeállítottuk a nálunk végzetiek adatbázisát. Természetesen a régebben végzetiek címjegyzéke alig használható, ezért is kértünk mindenkit, hogy saját és ismeretségi körén belül mások aktuális címeit is juttassa el hozzánk! A Dialógus csak azokhoz fog eljutni, akiknek pontos címmel rendelkezünk. Karbantartott adatbázisunk nagy segítséget jelenthet csoport- és évfolyamtalálkozó szervezésében is.

Összefogásra van szükség: baráti, erkölcsi-anyagi támogatói kör megszervezését határoztuk el a jogi kari Baráti Kör kínálta keretek között. Eleven, információs vérkeringést szeretnénk beindítani a kar és az itt végzett – az élet legkülönbözőbb területeire került – hallgatóink között. Ennek a kapcsolatnak kíván szerep jele, egyben határozó eszköze lenni az alábbi magazin, amely a címül választott Dialógus elnevezéssel is a kapcsolatot kölcsönösséget kívánja hangsúlyozni. Ebben a kiadványunkban időről-időre hírt adunk minden fontos és érdekes kari eseményről és helyet kívánunk biztosítani Önöknek is kedves egykori hallgatóink, hogy gazdagítsák írásukkal közös lapunkat. A Dialógus kizárólag a Baráti Kör tagjai számára készül!

Az Alma Mater nevében szeretettel köszönti a nyílt olvasót:

Dr. Molnár Imre
egyetemi tanár, dékán

• JATE Állam- és Jogtudományi Kar

Oktatás – szélesedő vertikumban

Az utóbbi években a JATE Állam- és Jogtudományi Kara egy igen széles vertikummal rendelkező felsőfokú oktatási intézménnyé fejlődött. A korábbi években mindenki számára egyértelmű volt a megnevezés és minden ide járó hallgatót egyértelműen joghallgatónak neveztek. Mára a környező világ fejlődése olyannyira felgyorsult, hogy csak és kizárólag a hagyományos jogi alapképzésre koncentráló egységes vertikum már nem felel meg a kor követelményeinek.

Ebből következően a képző intézményeknek is lépést kell tartaniuk. Nálunk sincs ez másként. Ez az oka annak, hogy a jelenlegi képzés mind szintjeit (alap-, posztgraduális- és PhD-képzés), mind tagozatait (nappali-, levelezőképzés és, távoktatás), mind pedig szakképzési vertikumát (jogász, közgazdász, társadalombiztosítás, munkaügyi kapcsolatok, valamint családvédelmi szakember) tekintve nagyon sokrétűvé vált. Az alábbiakban ezeket a különféle képzési formákat igyekszünk áttekinteni. Előjáróban egy felsorolást adunk a Jogi Kar keretében gondozott képzési formákról.

Alapképzések

Egyetemi szintű alapképzések

- ◆ Nappali tagozatos jogászképzés
- ◆ Nappali tagozatos közgazdászképzés
- ◆ Levelező jogászképzés szegedi képzési helyen

◆ Levelező jogászképzés kecskeméti képzési helyen

◆ Esti-levelező közgazdászképzés közgazdasági jellegű főiskolán szerzett diplomával rendelkezők számára (Egyetemi szintű diplomát célzó „második lépés”)

A főiskolai szintű alapképzések rendszere

A JATE Állam- és Jogtudományi Karin az alábbi főiskolai szintű képzések folynak:

- ◆ Munkaügyi kapcsolatok főiskolai szak (nappali képzés)
- ◆ Társadalombiztosítási főiskolai szak (nappali képzés)
- ◆ Munkaügyi kapcsolatok főiskolai szak (levelező képzés)
- ◆ Társadalombiztosítási főiskolai szak (levelező képzés)
- ◆ Családvédelmi főiskolai szak (levelező képzés)

Posztgraduális képzések

◆ Jogi szakirányú továbbképzés egyetemi vagy főiskolai diplomával rendelkezők részére

◆ Közgazdasági szakirányú továbbképzés jogászok és bölcsészdiplomával rendelkezők részére

◆ Közgazdasági szakirányú továbbképzés műszaki és természettudományi diplomával rendelkezők részére

◆ Közgazdasági szakirányú továbbképzés közszolgálati (terület- és településfejlesztési) specializáció

◆ Humánerőforrás-menedzsment szakirányú

továbbképzés választható gazdaságpszichológiai specializációval

- ◆ Egészségügyi-közigazdasági szakirányú továbbképzés

- ◆ Európai menedzsment szakirányú továbbképzés

- ◆ Társadalombiztosítási szakirányú továbbképzés

- ◆ Munkügyi kapcsolatok szakirányú továbbképzés

- ◆ Európai jogi szakirányú továbbképzés

- ◆ Francia-magyar menedzserképzés

- ◆ Jogi képzés eredeti nyelven, anyanyelvi előadókkal.

- a) Francia jogi képzés francia nyelven

- b) Német jogi képzés német nyelven

- ◆ Nemzetközi összehasonlító Munkajogi, Munkügyi Kapcsolatok és Szociális Jogi Szeminárium.

A következőkben a fenti oktatási formákat ismertetjük röviden.

Az egyetemi szintű alapképzések rendszere

Jogász nappali képzések

Talán az egyetemi szintű jogász nappali képzésekről kell a legrövidebben szólnunk. Ez

a legrégebbi képzés, ami a hagyományait megtartva működik. Az egyetemi polgárrá válás előfeltétele az előzetes jelentkezés és két tantárgyból (magyar nyelv és irodalom, valamint történelem) sikeres felvételi vizsga letétele. A korábbiakhoz képest az egyik legnagyobb változás, hogy a jogász képzés a korábbi kilenc félév helyett tíz félévessé vált.

Közigazdász nappali képzések

Szegeden 1994-ben indult meg a közigazdász képzés egyetemi és főiskolai szinten, gazdasági szakon. A hallgatók a harmadik év végén három specializáció között választhatnak: európai integrációs, pénzügy-informatika és közigazgatási-nonprofit képzés. A nappali tagozat mellett főiskolai szinten a múlt szeptemberben kezdődött a távoktatás, amelynek tananyagait egy PHARE-program keretében dolgozták ki. A közeljövőben két éves akkreditált felsőfokú szakképzéssel is bővül az oktatás kínálata, kis- és középvállalkozási menedzser szakon, amely oktatási anyagának elkészítési szintén egy PHARE-program keretében történt. A diplomával rendelkezők két éves szakirányú továbbképzésben szerezhethetnek közigazdász, illetve egészségügyi menedzser második diplomát. Remélhetőleg az idáig még hiányzó szinten, a doktori képzésben is elnyerjük az

Szeminárium a karon. Dr. Czucz Ottó és a hallgatók

„Konzultáció”

akkreditációt közgazdaságtani doktori program indítására.

Jogász esti-levelező képzés

Az esti-levelező képzés különböző formáit azok számára szervezzük, akik korábban már részt vettek valamilyen felsőfokú alap- (graduális) képzésben vagy (középfokú képzésben), és államilag elismert egyetemi vagy főiskolai diplomát szereztek (vagy érettségivel rendelkeznek). A kar által szervezett esti-levelező képzésben való részvétel feltételei képzési formák szerint – a tanulmányi előzmények függvényében (graduális előtanulmányok, vagy középiskolai előtanulmányok) – differenciáltak. Ezekről az egyes kurzusok leírásánál szólnunk részletesebben.

A sikeres végzés esetén kapott diploma fajtái szerint esti-levelező képzési formáink két csoportba sorolhatók:

- ◆ Egyetemi alapidipломát nyújtó képzés és
- ◆ Egyetemi kiegészítő diplomát nyújtó képzés.

Alapidiplomának tekinthető az az oklevél, amely önállóan – egy esetleges korábbi graduális képzés során szerzett diplomától függetlenül – dokumentál felsőfokú (egyetemi) szak-

képzettséget. A diplomával elismert felsőfokú szakképzettség: jogász, illetve közgazdász, társadalombiztosítási és munkaügyi kapcsolatok szakember.

Kiegészítő diplomának tekinthető az az oklevél, amely csak a graduális képzésben szerzett diplomával együtt érvényes és az alapidiplomához kapcsolódó speciális szakismeretet ismeri el. Az ilyen diplomát nyújtó kurzus elnevezése az érvényes jogszabály szerint: szakirányú továbbképzés (posztgraduális képzés). Sikeres végzés esetén a diplomával elismert felsőfokú szakképzettség megnevezése: jogi szakértő, gazdálkodási szakértő, munkaügyi szakértő stb. A köznyelvben az ilyen oklevelet „másoddiplomának” szokás nevezni.

A nappali és levelező képzésre felvételi vizsgát kell tenni. A szakirányú továbbképzésre felvételi vizsgát nem kell tenni. A felvételtől a kar dékánja által megbízott bizottság dönt a jelentkezési anyag alapján.

A levelező jogászképzésre jelentkezhetnek az egyetemi vagy főiskolai diplomával, illetve – csak a kecskeméti képzési hely esetén – érettségivel rendelkezők. A diplomával nem rendelkezők felvételi vizsgát tesznek. A felvételi tárgyak: magyar nyelv és irodalom, valamint történelem.

Esti-levelező közgazdász- és pénzügyi-informatika szak

Felvételt nyerhetnek azok, akik valamelyik közgazdasági jellegű főiskolán vagy egyetemi közgazdász- és pénzügyi-informatika szak első lépcsőjén diplomát szereztek.

A főiskolai szintű alapképzések rendszere

Munkaügyi kapcsolatok szak

A munkaügyi kapcsolatok (industrial relations) a piactudományokban a 20. század folyamán kialakult, önállóvá vált alkalmazott tudomány, amely több tudományág (munkajog, közgazdaságtan, szociológia, szervezés, stb.) elemeire épül. A munkaügyi kapcsolatok területébe a következő témakörök elemzése, elméleti és gyakorlati tárgyalása tartozik: a szakszervezetek tevékenysége; a dolgozók

érdekképviselői szervei és a munkáltatók, illetve ezek érdekképviselői közötti kollektív tárgyalások rendszere, eljárási rendszere és ezek során létrejött kollektív szerződés és egyéb megállapodás tartalmi kérdései; a kollektív konfliktusok – ideértve a sztrájkot és a kizárást – megoldása, valamint; a munkavállalók részvétele a vállalatok irányításában.

Magyarországon a piaczgazdaságra való áttérésre tekintettel szintén csökkent a munkaügyek terén a központi szabályozás, megnövekedett a szakszervezetek és a munkáltatók közötti tárgyalások, az érdekegyeztetés, a kollektív megállapodások jelentősége. Ugyancsak szerepet kaptak a munkavállalók által választott testületek a vállalati döntések létrejöttében, a vállalati belső viszonyok rendezésében. Ezen túlmenően a kialakult munkanélküliség új feladatokat támaszt és új megoldásokat igényel az állami foglalkoztatáspolitikai területén is.

Az előbbiekben vázoltak mind az államapparátusban, mind a vállalatoknál, illetve az érdekképviselői szerveknél foglalkoztatott munkaügyi szakemberek számára új feladatot, új megközelítést, új módszerek alkalmazását igénylik. Az ehhez szükséges ismeretekkel, tapasztalatokkal a munkaügyi szakemberek legnagyobb része nem rendelkezik. Nem is rendelkezhet, mert korábban a különböző munkaügyi tanfolyamok ilyen irányú ismeretanyagot nem is tartalmaztak. Ezért a munkaügyi szakemberképzés fontossága rendkívül megnövekedett.

Korábban hazánkban a „munkaügyi kapcsolatok”, mint egységes anyag semmiféle képzési rendszerben nem került oktatásra. Egyes elemei a közgazdász, valamint a jogász-, illetve mérnökképzésbe beépültek, legszélesebb körben a különböző vezetőképző intézményekbe, valamint a Munkaügyi Minisztérium által szervezett tanfolyamokon oktatták. Ezek mellett azonban szükségesnek látszott olyan magas szintű szakemberek képzése, akik munkaköre a munkaügyi kapcsolatokba (kapcsolatos tevékenység körébe) tartozik és akik az állam által elismert diplomával rendelkeznek.

A „munkaügyi kapcsolatok” jelentősége világviszonylatban rendkívül megnövekedett az utóbbi évtizedekben. Ennek oka kettős. Egyrészt általános tendencia a gazdaságban az állami beavatkozás csökkentése és a magánkezdeményezés előtérbe helyezése. Ennek megfe-

lelően a munkajogi szabályozás elsősorban csak az alapvető intézmények, jogok és kötelezettségek meghatározására szorítkozik, míg a részletes rendezés a kollektív szerződésekből és egyéb megállapodásokból, illetve munkaszerződésből történik. Másrészt a munkavállalónak a vállalat irányításában való részvétele mind jelentősebbé válik. A körülmények Magyarországon is mindinkább éreztetik hatásukat.

E körülményekre tekintettel a piaczgazdaságokban a felsőoktatásban – részben önálló karok, illetve főiskolák keretében, részben különböző képzési irányok, szakok egy-egy elemként vagy posztgraduális formában – mind jelentősebb helyet foglal el a munkaügyi kapcsolatok oktatása.

Az előbbiekben vázoltakra tekintettel határozta el a JATE Állam- és Jogtudományi Kara 1990-ben „munkaügyi kapcsolatok” 4 féléves, levelező jellegű posztgraduális képzés megindítását azok számára, akik egyetemi vagy főiskolai végzettséggel rendelkeznek. A posztgraduális képzés azonban csak részleges megoldást jelentett két okból is. Egyrészt a munkaügyi területén dolgozóknak aránylag igen kevés hányada rendelkezik egyetemi vagy főiskolai diplomával, tehát csak szűk kör részére van lehetőség a posztgraduális képzésben való részvételre. Másrészt a vállalatoknál, az állami munkaügyi apparátusban, valamint a szakszervezeteknél és egyéb érdekképviselői szerveknél foglalkoztatottak nagyobb részének nem szükséges egyetemi végzettség, hanem sokkal célszerűbb egy elméletileg megalapozott, gyakorlatra irányuló alapképzés. Erre tekintettel javasolta a JATE Állam- és Jogtudományi Kara 1992-ben egy „munkaügyi kapcsolatok” főiskolai szak szervezését. A képzés ennek nyomán 1992. szeptembertől, majd 1993. szeptembertől nappali tagozaton is megindult.

A képzés levelező szakon az 1992–93-as tanév első félévében, a nappali szakon az 1993–94-es tanév első félévében indult meg.

A szakképzettség: okleveles munkaügyi szakember. Ez feljogosít felsőfokú végzettséghez kötött munkakör betöltésére.

A képzés célja: olyan főiskolai végzettségű szakemberek képzése, akik ismerik a munkaügyi kapcsolatok így különösen a munkáltatók és a szakszervezetek közötti tárgyalások és megállapodások, a munkavállalók irányításá-

ban való részvétele, a foglalkoztatás és bérpolitika stratégiai feladatainak meghatározása területén megfelelő ismeretekkel rendelkeznek és alkalmasak a feladatoknak a vállalatok, a különböző érdekképviselői, valamint állami és önkormányzati szervek keretében való ellátásra.

A képzés jellege és időtartama: egységes és egyszintű. Egyetemi posztgraduális képzés épülhet rá.

A képzés időtartama 8 félév.

Társadalombiztosítási szak

A vállalatoknál, költségvetési és egyéb gazdálkodó szervezeteknél meglehetősen nagy létszámban tevékenykednek a társadalombiztosítással összefüggő kérdések megoldásán. 1993-óta az önkéntes kiegészítő pénztárak és az általuk foglalkoztatott szakemberek száma rohamosan nő és várhatóan a jövőben is növekedni fog. Az is várható, hogy a közeljövőben egyre több olyan kisvállalkozó kezd meg tevékenységét, akik társadalombiztosítási ügyeiket külső szakemberekkel szeretnék intéztetni. 1998. január elsejétől új nyugdíjrendszer kezdte meg a működését, amely az eddig működő állami rendszeren kívüli magánbiztosítások életre hívását eredményezte. Továbbá általános tapasztalat, hogy a társadalombiztosítás területén dolgozók között 25–30%-ra tehető azoknak az aránya, akik olyan önálló, vagy közép-vezetői feladatokat látnak el, amelyhez nélkülözhetetlen a szakirányú felsőfokú végzettség.

A korábbi évtizedekben a társadalombiztosítás a SZOT-iskolán szervezett hároméves levelező jellegű tanfolyammal igyekezett a társadalombiztosítás szakmai utánpótlását megoldani. A tanfolyamon döntően a közvetlenül hasznosítható szakismeretek oktatására törekedtek anélkül, hogy ezeket igyekeztek volna az általános társadalmi, közgazdasági, szociológiai és jogi keretbe beágyazni. Államilag elismert diplomát nem adtak. A megszerzett oklevelet csak a társadalombiztosításon belül ismerték el felsőfokú végzettségnek.

A Felsőoktatásfejlesztési Tárcaközi Vegyes Bizottság által készített „A magyar felsőoktatás fejlesztése 2000-ig” című fejlesztési koncepció fogalmazta meg elsőként azt az igényt, hogy az e területen dolgozók számára is egy szabadabban hozzáférhető, nyitott, az állami képzés keretébe illesztett oktatást kell szervezni. A szükséges engedélyek birtokában ennek nyomán

kezdtek a JATE-n a társadalombiztosítási főiskolai képzést, s ezen oktatási forma ettől kezdve épült be a JATE képzési struktúrájába.

A társadalombiztosítási főiskolai szak képzési stratégiája két egymást követő időszakot foglal magába. Elsőként – a társadalmi igényeknek megfelelően – arra törekedtünk, hogy a már társadalombiztosítás területén foglalkoztatottak levelező jellegű képzésére fektessünk nagyobb súlyt. Így indult 1992-ben valamivel több mint 100 fővel a levelező képzésünk. A nappali tagozatot a következő évben indítottuk, erősen visszafogott létszámmal. A főiskola indításával mindkét tagozatnál az volt a célunk, hogy egy olyan gyakorlat-orientált ismereteket nyújtó képzést hozzunk létre, amely a gyakorlati ismeretek mellett biztosítja a színvonalas munka végzéséhez nélkülözhetetlen közgazdasági-, jogi-, szociológiai-, politológiai, stb. háttérismereteket is.

A megszerzhető szakképzettség: okleveles társadalombiztosítási szakember. Ez feljogosít felsőfokú végzettséghez kötött munkakör betöltésére.

A képzés célja: olyan főiskolai végzettségű szakemberek képzése, akik ismerik az állami, kötelező társadalombiztosítás szervezetét, működését, a folyósított ellátások részletes szabályait stb. Ezen kívül ugyancsak tisztában vannak kiegészítő magánbiztosítási rendszerek működési sajátosságaival. A főiskola célja, hogy az itt végzett hallgatók ezeken a területeken megfelelő elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkezzenek és alkalmasak legyenek a feladatoknak a társadalombiztosítás különböző területein való ellátásra.

A képzés jellege és időtartama: egységes és egyszintű. Egyetemi posztgraduális képzés épülhet rá.

A képzés időtartama 8 félév.

„Családvédelmi” szak

Hazánkban meghaladja a 25 ezret azoknak a fiataloknak a száma, akik állami gondozottak, és félmilliónál is több a veszélyeztetettek köre. Ezért szükséges olyan szakemberek képzése, akik a családvédelem sajátos feladatait (megfelelő későbbi szakosodással) átfogó módon, elméletileg és módszertanilag megalapozott ismeretek alkalmazásával képesek megfelelően ellátni. Az új szak multidiszciplináris jellegű, amely felöleli a jog, pedagógia, pszichológia,

közgazdaságtan, szociológia, ápolás, filozófia, stb. családvédelemben felhasználható ismereteit.

A képzés főiskolai szintű (8 félév), amelyet 2 éves (4 félév) egyetemi szintű alapképzés egészít ki.

Az alapszintű graduális képzést követően az alábbi szakirányú továbbképzési lehetőségek (valamennyi 2 féléves) állnak rendelkezésre:

- ◆ Hivatásos gyám-hivatásos gondnok
- ◆ Nevelőszülői tanácsadó
- ◆ Családgondozó (utógondozó)
- ◆ Örökbefogadási tanácsadó
- ◆ Gyámügyi és szociális ügyintéző
- ◆ Intézményvezető (magasabb vezető, vezető, helyettes vezető, gazdasági vezető)
- ◆ Hivatásos gondozó, ápoló
- ◆ Életútfejlesztési tanácsadó

Posztgraduális képzések

Közgazdász képzés gazdálkodási szakon – távoktatási formában

A képzés 1997. szeptemberében indult. A távoktatási program kidolgozását a PHARE ál-

tal támogatott országos szervezésű konzorcium végzi.

A képzésre érettségivel (illetve természetesen diplomával) rendelkezők jelentkezhetnek. Az érettségivel jelentkezők felvételi vizsgát tesznek. A felvételi tárgyai matematika és – választhatóan – történelem vagy közgazdaságtan. A felvételi vizsga írásban történik. A diplomával rendelkezők felvételi elbeszélgetésen vesznek részt.

A képzési terv tantárgyi struktúrája lényegében megegyezik a nappali tagozaton folyó közgazdász-képzés első három évével. Az órakeret kb. 30 százalékát kötik le az alapozó elméleti és módszertani tárgyak. (mikroökonómia, makroökonómia, matematika, informatika stb.) Kb. 10 százalék a súlya az általánosan művelő tárgyaknak (filozófia, politológia, szociológia stb.) A programnak közel kétharmad részét adják a szakhoz közvetlenül kapcsolódó tárgyak (menedzsment, marketing, számvitel, statisztika, pénzügytan stb.)

A képzési idő 6 félév. Félévenként 6 tárgy szerepel a programban. A tanulás zömmel a hallgatók otthoni egyéni munkájára alapozódik, de ehhez rendszeres, módszeres segítséget nyújtunk. A hallgatók a félév elején kezükbe kapják a távoktatás sajátosságainak figyelembevételével kidolgozott jegyzeteket. Az egye-

A közgazdászképzés Honvéd téri otthona

tem és a hallgatók közötti kommunikáció fő formája a levelezés. A hallgatók minden tárgyhoz kapcsolódóan félévenként feladatcsomagot kapnak, a feladatok megoldását a megadott határidőre visszaküldik. Az adott tárgy oktatója a megoldásokat értékeli, és erről, valamint tanácsairól részletesen tájékoztatja a hallgatót. A levelező kapcsolaton túl a személyes kontaktusra is lehetőség nyílik. A hallgatók félévenként 7 alkalommal, szombati napokon az egyetemen foglalkozásokon vesznek részt.

A szemeszter végi vizsgaidőszakban a hallgató a félév minden tárgyából kollokvál. A teljes tanulmányi időszak során három szigorlat van: közgazdaságtani (mikroökonómia, makroökonómia), módszertani (matematika, informatika, statisztika) és szakirányú (menedzsment, marketing, pénzügytan). A kollokviumok írásbeli vizsgák, a szigorlatok szóban – bizottság előtt – zajlanak. A 6. szemeszter után a hallgató záróvizsgát tesz, amely a szakdolgozat védését is magában foglalja. A záróvizsgára beérkezés feltétele egy idegen nyelvből középfokú állami nyelvvizsga. Nyelvvizsgát a távoktatási program nem tartalmaz, ezt az egyetemen kívül kell a hallgatónak egyénileg megszerezni.

Sikeres záróvizsga esetén a hallgató főiskolai szintű közgazdász-diplomát kap.

Jogi szakirányú továbbképzés

A képzésre felvételt nyerhetnek, akik valamilyen egyetemi vagy főiskolai diplomával rendelkeznek.

Közgazdasági szakirányú továbbképzés

A képzésnek három típusa van. Az egyikre a jogász- vagy bölcsészdiplomával rendelkezők és utolsó évfolyamos jogász hallgatók nyerhetnek felvételt. A másodikkra felvételt nyerhetnek a műszaki és természettudományi egyetemi vagy főiskolai diplomával rendelkezők. A harmadik közszolgálati (területi és településfejlesztési) specializáció, amelyre olyanok jelentkezhetnek, akik valamilyen egyetemi vagy főiskolai diplomával rendelkeznek. A specializáció főként a közigazgatásban dolgozó diplomások célirányos továbbképzését szolgálja.

Humánerőforrás-menedzsment szakirányú továbbképzés

A képzésre felvételt nyerhetnek, akik valamilyen egyetemi vagy főiskolai diplomával rendelkeznek. A humán erőforrás-menedzsment szakirányú továbbképzésről a 4 félév után diploma kapható. A gazdaságpszichológiai specializáció az 5. félév elvégzése után szerezhető meg, amelyet a JATE Budapesten, az MTA Pszichológiai Intézetével közösen szervez.

A képzést közgazdasági diplomával rendelkezők is elvégezhetik, akik az alaptanulmányok megszerzésének időpontjától függően egyes közgazdasági alaptárgyakból felmentést kaphatnak. Nem kaphatnak felmentést a pszichológiai, jogi tárgyakból, valamint üzleti kommunikációból, szervezeti viselkedésből, gazdaságpszichológiából, szociálpolitikából, gazdaságpolitikából és az 5. félév tantárgyaiból.

Európai menedzsment szakirányú továbbképzés (távoktatás)

A képzésre felvételt nyerhetnek a közgazdasági felsőoktatásban szerzett egyetemi vagy főiskolai diplomával, illetve közgazdasági másoddiplomával rendelkezők.

A képzés egy akkreditált hollandiai tananyagra épül. Megismerteti az Európai Unió intézményrendszerével, tevékenységi területeivel, valamint a korszerű menedzsment alkalmazásával az európai üzleti környezetben. A távoktatási forma lehetővé teszi, hogy a hallgatók rugalmas időbeosztással sajátítsák el a tananyagot.

Egészségügyi közgazdasági szakirányú továbbképzés

A képzésre felvételt nyerhetnek az egészségügyben dolgozó egyetemi vagy főiskolai diplomával rendelkező orvosok, gyógyszerészek, jogászok, közgazdászok, védőnők, közegészségügyi és járványügyi felügyelők, műszakiak, stb., továbbá – egyedi elbírálás alapján – egyetemi hallgatók.

Társadalombiztosítási szakirányú továbbképzés

A társadalombiztosítási posztgraduális képzés bevezetését 1989-ben határozta el az Állam- és Jogtudományi Kar. A kurzus célja olyan szakemberek képzése, akik kellően felkészültek ahhoz, hogy képesek legyenek mind a társadalombiztosítás különböző területein, mind a központi, mind a helyi társadalombiztosítási intézményeknél, valamint az államigazgatás és az önkormányzatok szerveinél, továbbá a munkáltatói és munkavállalói érdekképviselői szervek keretében a társadalombiztosítási kérdésekkel kapcsolatos irányítói pozíciókat betölteni. Olyan szakemberek képzése a cél, akik képesek áttekinteni a szociális védelem hazai és nemzetközi fejlődési trendjeit és ezek figyelembe vételével képesek a saját munkaterületükön szükséges lépéseket, változtatásokat megtenni.

A képzésben azok vehetnek részt, akik valamely felsőoktatási intézményben diplomát, illetve oklevelet szereztek.

A képzés 2 éves (4 féléves), levelező jellegű. A hallgatók a tanulmányok lezárásaként szakdolgozatot készítenek és záróvizsgát tesznek. Szakvizsga bármely oktatott tárgy keretében választott témából készíthető. Azt a hallgatónak meg kell védenie. A szakdolgozat megvédése és a záróvizsga eredményes letétele esetén a hallgató másoddiplomát, illetve – főiskolai végzettség esetén – oklevelet kap.

A képzésre felvételt nyerhetnek, akik valamilyen egyetemi vagy főiskolai diplomával rendelkeznek.

Munkaügyi kapcsolatok szakirányú továbbképzés

A munkaügyi kapcsolatok posztgraduális képzésének bevezetését 1990-ben határozta el az Állam- és Jogtudományi Kar. Célja olyan szakemberek képzése, akik kellően felkészültek ahhoz, hogy képesek legyenek mind a versenyszférában (vállalatoknál, szervezeteknél, stb.), mind a költségvetési intézményeknél, valamint az államigazgatás és az önkormányzatok szerveinél, továbbá a munkáltatói és munkavállalói érdekképviselői szervek keretében a munkaügyi politika irányítására. Így különösen a foglalkoztatás, a bér és a szociálpolitika elveinek, rendszerének kialakítására, ezek végrehajtásának megszervezésére, a munkáltatói és

munkavállalói oldal közötti tárgyalások és érdekegyeztetés megszervezésére.

A képzésben azok vehetnek részt, akik valamely felsőoktatási intézményben diplomát, illetve oklevelet szereztek.

A képzés 2 éves (4 féléves), levelező jellegű. A hallgatók a tanulmányok lezárásaként szakdolgozatot készítenek és záróvizsgát tesznek. Szakvizsga bármely oktatott tárgy keretében választott témából készíthető. Azt a hallgatónak meg kell védenie. A szakdolgozat megvédése és a záróvizsga eredményes letétele esetén a hallgató másoddiplomát, illetve – főiskolai végzettség esetén – oklevelet kap.

Európai szakirányú továbbképzés

Egyre intenzívebb betagozódásunk az európai nemzetközi és nemzetek feletti jogi struktúrába, két és többoldalú nemzetközi megállapodásunk szaporodása, aktivizálódása, csatlakozásunk az Európai Tanácshoz, és különösen társulási megállapodásunk az Európai Közösségekkel (Unióval), amelyek a magyar jog és az európai jog kifejezett harmonizációját írják elő felveti egy rendszeres európai szakképzés beindításának szükségességét Karunkon.

A képzés előzményeiről és a már meglévő alapokról az alábbiakat mondhatjuk el. Az 1992-93-as tanévtől karunk elnyert egy „Európai tanulmányok beindítása a JATE-n” című

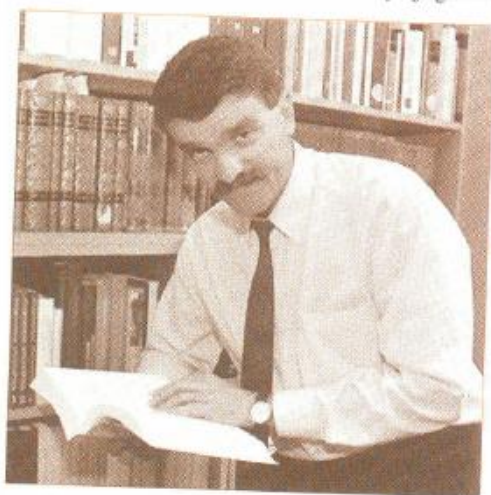
A döntő pillanat. Dr. Dékány Imréné aláírja az indexeket

vezésű TEMPUS-programot. Partneregyetemeink voltak a Bradford Egyetem (Egyesült Királyság), az Aalborg Egyetem (Dánia) és a Poznani Közigazgatási Akadémia (Lengyelország)

1993-tól kari könyvtárunk az Európai Községek Bizottságának hivatalos, ún. Európai Dokumentációs Központja. Ez azt jelenti, hogy jogi és közgazdasági irányultsággal ingyen, folyamatosan megküldik számunkra a Községek Hivatalos Lapját (Official Journal of the European Communities, L, C, Series), az Európai Bíróság Jelentését (European Court Report) és még mintegy 50 periodikát.

Karunkon az 1991-92-es tanévtől „Az Európai Községek Joga” címmel 2 féléves heti 2 órás kurzus folyik, amely átfogja az ún. községi jog intézményi és anyagi jogának számos területét. Günther Weber német meghívott előadónk több éve tart intenzív kurzusokat a községi jog köréből. Az 1991-92-es tanévtől az EK-gazdasága címmel kötelező fakultatív tárgy indult. Az 1993-94-es tanévben az EK-bizottság „Az európai községi jog” tárgy oktatásának személyi és tárgyi feltételeihez való hozzájárulásra Jean Monnet Chairt létesített. A támogatással kapcsolatos kötelezettségekért az egyetemre méltó, hogy posztgraduális képzéseinkbe és doktori programunkba is felvettük a községi jogot.

A szakképzés tantervében a következő tárgyak szerepelnek: 1. Bevezető tárgyak a) Az európai integráció létrejötte, közös politikái, gazdasága; b) Az európai integráció története; c) Az európai integráció intézményi jogának

Dr. Balogh Elemér dékánhelyettes

alapvonásai; 2. Európai-jog; a) Az Európai Unió institutionális joga; b) Az áruk, a szolgáltatások, a személyek szabad mozgása, közös kereskedelempolitika; c) Pénz- és pénzügyek az európai vonatkozásai; d) A nemzetközi magánjog európai vonatkozásai; e) Európai társasági jog; f) Európai szociális jog; g) Az alapvető emberi jogok alkotmányjogi és nemzetközi jogi problémái; h) Az Európai Unió joga és a magyar jog. A harmonizáció kérdései; i) Az Európa Tanács és az Európai Unió egyezmény és a magyar munkajog.

A képzésre felvételt nyerhetnek jogászok, illetve utolsó éves hallgatók.

Francia-magyar menedzserképzés

A Jean Moulin-Lyon III Egyetem Budapesten, Pécsen és Szegeden menedzserképzést indít, amelynek központja a Budapesti Műszaki Egyetem. A képzés befejezése után a francia fél az MBA-nek megfelelő francia diplomát ad (C. A. A. E. Certificat d'Aptitude d'Administration des Entreprises), amelyet az Európai Unió országaiban elismernek. A magyar fél az illető egyetemen szokásos diplomát ad ki, amely Szegeden közgazdasági szakirányú továbbképzés másoddiploma. Az egyik diploma megszerzésére irányuló sikertelen kísérlet nem zárja ki a másik diploma elnyerését.

A képzés magyar és francia nyelven folyik. A képzés 10 hetes Franciaországban töltött szakmai gyakorlattal, szakdolgozat megvédésével és záróvizsgálattal fejeződik be.

A francia nyelvű képzés és a franciaországi szakmai gyakorlat költségeit a francia fél finanszírozza.

A Szegeden keresztfélévben induló hallgatók az első év után kezdenek felvenni a francia nyelvű szakmai órákat, amelyek összevontan Pécsen zajlanak. A szegedi képzés ötféléves, amelynek 4. féléve után vagy egy diplomadolgozatot kell írni a hallgatónak, és ezt követően megkapja a JATE diplomáját, majd fél év múlva a franciát, vagy fél év múlva, ha a franciaországi szakmai gyakorlata alapján benyújtja a szakdolgozatát francia és magyar nyelven, és egyszerre kapja meg a két diplomát.

A képzésre felvételt nyerhetnek a) felsőoktatásban szerzett diplomával rendelkezők, ha legalább négyéves volt a képzés és b) végzős egyetemi, főiskolai hallgatók, ha a képzés le-

galább négyéves, és a kiegészítő diploma megszerzésének idejére az alapidipломát is megszerzik. A jelentkezők felvételi elbeszélgetésen vesznek részt, amely franciául folyik. A hallgatók alapidipломájuknak megfelelően csatlakoznak a jogászok és bölcsészek, vagy műszaki és természettudományi diplomával rendelkezők közgazdasági szakosítójának évfolyamaihoz.

A program 110 óra francia nyelvi órát tartalmaz, amelyből 40 óra általános nyelvi képzést jelent, amely alól egyetemi szintű francia szakos képzés mentesít. 70 óra közgazdasági szaknyelvi képzést mindenkinek fel kell vennie. A nyelvi képzés költségei a tandíjon felül jelentkeznek, de ez a résztvevők számától függ. A nyelvi képzés is Szegeden folyik.

Jogi képzés eredeti nyelven, anyanyelvi előadókkal

Francia jogi képzés

A francia nyelvű jogi képzés az 1996/97-es tanévben indult be a párizsi Nanterre Egyetem és a JATE együttműködésében. A Paris egyetem jogi fakultásával létrejött megállapodás nyomán 1996. szeptemberétől négyszemeszteres (kétéves) gazdaságjogi képzés indult német nyelven. A részvételi lehetőség a nappali tagozatos hallgatók mellett már végzett szakemberek számára is nyitva áll. A kurzus megszervezését az motiválta, hogy térségünkben egyre élénkebb a francia gazdasági aktivitás. A JATE Állam- és Jogtudományi Kar a régiókban működő gazdasági szervezetek igényeinek és várható szakemberszükségleteinek szem előtt tartásával szervezte meg ezt a képzést.

Terveinkben szerepel a két tannyelvű gimnáziumokhoz hasonló képzés egyetemi szintű beindítása meghívott francia előadókkal, a jog minden területéről, folyamatos helyi szemináriumok formájában, francia nyelven. A következő tanévben, 1998 szeptemberéből speciális Európa-jogi előadássorozatot tervezünk francia előadókkal.

Német jogi képzés

Alapos és hosszas előkészítő munka után a küszöbön áll egy egészen újszerű kurzus indítása karunkon. A potsdami egyetem jogi fakultásával létrejött megállapodás nyomán 1998. szeptemberében négyszemeszteres (kétéves) gazdaságjogi tanfolyam indul „Deutsches Wirtschaftsrecht” címmel, német nyelven. Nap-

pali tagozatos hallgatóink mellett már végzett kollégák számára is nyitva áll a részvételi lehetőség. A kurzus megszervezését az motiválta, hogy térségünkben egyre élénkebb a német gazdasági aktivitás, és ennek megfelelően nem volt nehéz az együttműködésre készséges német partneregyetemet találni. Szeged „előretolt helyőrség”, melynek előnyeit ki kell használnunk. Az összesen mintegy 300 óra terjedelmet felölelő tematika főbb tárgyai a következők lesznek: polgári jog, biztosítási jog, kereskedelmi és társasági jog, német és európai versenyjog, adójog, végrehajtási jog, német és európai munkajog, bankjog és Európa-jog. A tanfolyamot sikeresen elvégzők a JATE és a Potsdami Egyetem által közösen kiállított bizonyítványt vehetnek át és a német fél arra is ígéretet tett, hogy Potsdamban folytathatják jogi tanulmányaikat, ahol a szegedi stúdiumokat beszámítják.

A Nemzetközi összehasonlító Munkajogi, Munkaügyi Kapcsolatok és Szociális Jogi Szeminárium

Karunkon 1986-tól minden évben megrendezésre kerül egy összehasonlító munkajogi munkaügyi kapcsolatok és szociális jogi posztgraduális képzést nyújtó nemzetközi szeminárium. A képzés indításakor két alapvető cél motiválta a szervezőket: Egyrészt, egy szakmai fórumot igyekeztek megteremteni a Kelet és Közép-Európai országok jogászainak, amely biztosította a lehetőséget arra, hogy megismerkedjenek más országok, a különböző nemzetközi szervezetek munka- és szociális jog elméleteivel és gyakorlatával. Másrészt a kurzus egy fórumot akart létrehozni, ahol a különböző társadalmi, gazdasági struktúrájú országok jogászai rendszeresen találkozhatnak és megvitatathatják a mindennapi munkájuk során felmerült elméleti és gyakorlati problémákat. Közös erőfeszítéssel olyan megoldásokat dolgozhatnak ki, amelyek segíthetnek a különböző országokat egyaránt érintő munka- és szociális jogi problémák (például munkanélküliség és a technikai fejlődés következményei, egyenlő elbánás kérdése stb.) legyőzésében.

A szeminárium évente kerül megrendezésre. Általában július és augusztus fordulóján két hét időtartamra szervezik. A szeminárium munkanyelve az angol és a francia.

Dr. Hajdú József

Nonnullae adnotationes ad Ius Romanum Cathedramque eius Szegediensem pertinentes

Mi indokolja a ma embere, a ma jogásza számára a római jog ismeretének szükségességét? A római jog volt az ókori világ legfejlettebb jogrendje, emellett művelésének gyakorlati okai is szép számmal akadnak. A római jog nélkül nem érthetjük meg a modern (főként a kontinentális) magánjogi rendszerek kialakulását, hiszen a jogrendek fejlődése is szerves következménye a történelmet alakító oksági folyamatoknak.

Mai jogunk nem ismerhető meg, csupán a már korábban felhalmozott tudás fényénél, amelynek művelői *quasi cursores vitae lampada tradunt* – mint a versenylutók kézről-kézre adják az élet fáklyáját (Lucretius). Egyedül a római jog ismerete nyújt szilárd dogmatikai alapot, amelyre a szüntelenül változó hatályos jogi ismeretek ráépíthetők. Hasonlóképpen a jogi gondolkodás kialakításában is nélkülözhetetlen segítséget nyújt a római jogtudósok rendkívül fejlett jogásztechnikájának megismerése. Az a szemléletes és tömör terminológia- és regularendszer, amely a római jog sajátja, üdvös segítséget nyújt a modern jogrendszerekben gyakran bonyolult, elvontan, olykor homályosan megfogalmazott szabályok és jogi tételek megértéséhez.

A római jog terminológiáját említve fontos szót ejteni a római joghoz elválaszthatatlanul kapcsolódó latin nyelvi oktatásról. A római jog definíciójának pontos rögzítéséhez nélkülözhetetlen a latin nyelv alapjainak, további tanulmányozásához pedig a nyelv beható és alapos ismerete. Erre is áll, hogy *gratius ex ipso fonte bibentur aquae* – szívesebben isszuk a vizet magából a forrásból (Ovidius). Magyarországon, amellett, hogy jogi, s általában tudományos szókincsünk jelentékeny része görög-latin eredetű, a latint méltán tekinthetjük második anyanyelvünknek is, hiszen ennek sáncai mögé vonulva védte magát a magyarság egészen a

magyar nyelv 1844. évi hivatalos nyelvvé emeléséig a germanizáló törekvések ellenében. Nemzeti kultúránkat jelentős mértékben a latinitásnak köszönhetjük, amely nem csupán önmön értékeit adta át, hanem a görögség közvetítőjévé is vált azáltal, hogy *Graecia capta ferum victorem cepit et artes intulit agresti Latio* – a legyőzött Görögország legyőzte vad meghódítóját, s bevitte a műveltséget a paraszti Latiumba (Horatius).

A szegedi Római Jogi Tanszék története bővelkedik kiválóságokban. Karunkon (a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem Szegedre költözését követően) a romanisták sorát Kiss Albert nyitotta meg, aki a tanszéket 1922-től haláláig (1937) vezette. Írásai közül kiemelendő: A birtokvédelem keletkezése a római jogban (1902) és A római jog recepciója a germán jogban (1935). Őt Személyi Kálmán követte a tanszék élén (1938–1946), aki a karral a második bécsi döntés nyomán visszatért Kolozsvárra, és a háború után jött újra Szegedre. Főbb munkái: Az interpolatio kutató módszer (1929), Keresztény eszmék hatása a római jog fejlődésére (1939), A vétkeességi fokozatok értékelése a római jogban (1943). Tudományos munkássága megfelelt a kor európai színvonalának. Tansegédletei: Római jog I-II (1932) és a Szemelvények és gyakorlati feladatok a római jogból (1941) ma is használhatók. Máig leghíresebb szegedi romanistánk Pólay Elemér. Hét kiértelt monográfiája és mintegy 140 szakmai publikációja jelent meg számos nyelven bel- és külföldön. Mint tudóst pandektisztikán iskolázott, történelmi szemléletű, magánjogi gondolkodásmód jellemezte. A provinciái római kori emlékek feltárásában korszakos jelentőségű A dáciai viaszostáblák szerződése (1972) című könyve, amelyben először dolgozta fel e kérdéskört a teljesség igényével. A szorosan vett római jogi írásai – *Differenzierung der Gesellschaftsnormen im antiken Rom* (1964), *A római jogászok gondolkodásmódja* (1988), *Iniuria Types in Roman Law* (1986) – mellett munkásságának

jelentékeny része kapcsolódik a pandektisztika történetének kutatásához: A pandektisztika és hatása a magyar magánjog tudományára (1976), Ursprung, Entwicklung und Untergang der Pandektistik (1981). Tudós kutatóként is szívügye volt az egyetemi oktatás, olyannyira, hogy önmagát elsősorban „Schulmeister”-nek vallotta. Brósz Róbert pesti professzorral közösen elkészített római jogi tankönyvén jogász-nemzedékek nőttek fel.

Nyugdíjba vonulása után Molnár Imre vette át a tanszék vezetését. Személyében méltó folytatóra talált az antik római jog kutatása. Tudományos érdeklődése ez idáig több mint 60 magyar és idegen nyelvű publikációban öltött testet. A római magánjog felelősségi rendjének legjobb hazai ismerője, e tárgyban írt alapvető monográfiája: A római magánjog felelősségi rendje (1994) megkerülhetetlen a témával foglalkozók számára. Behatóan foglalkozott a költelmi jogon belül a klasszikus kori locatio-conductioval, a római magánjog szankciós rendszerével és a római jog hatásával az európai jogrendszerre.

Szintén a Pólay-iskolából került ki Jakab Éva, aki Szeged mellett a grazi egyetemen is évek óta rendszeresen tart római jogi kurzusokat. Fő kutatási területe a szavatosság és a jótállás kialakulásának és fejlődésének vizsgálata, újabban pedig behatóan foglalkozik az ókori görög joggal is, mint azt szép munkája is mutatja: Sachmängel im griechischen und römischen Recht (1997).

Jelentékeny oktatási feladatokat lát még el a tanszéken Rakonczai János és Dékány Imréné (latin tanárok), Varga Péter (tanársegéd) és Nótári Tamás (demonstrator).

A Római Jog Tanszékét röviden bemutató írást Grotius gondolatával zárjuk: *Nihil est homine libero dignius quam cognitio iuris (...)* Primum quidem eius quod omnes homines hominibus, et gentes cum gentibus sociat, deinde vero patrii, cuius partem non exiguum facit ius Romanum a plerisque populis adoptatum, per se quoque supra omnia Civitatum iura dignissimum nosci, ut quod perfectum ex cultumque sit experimentis tam magni tamque diuturni Imperii. Nam evidens est eius iuris in plerisque partibus, usque maxime, quae ad contractus aut damnum iniuria datum pertinent, aequitas, ut ad quos populos Romana arma pertinere nunquam potuerunt, eo leges Romanae sine ulla vi, iustitiae suae vi triumphantes pervenerant. – Nincs semmi, ami méltóbb volna egy kiváló emberhez, mint a jog tanulmányozása. Először azon jog tanulmányozása, amely az embereket az emberekkel, s a nemzeteket a nemzetekkel kapcsolja össze, majd pedig hazai jogunk tanulmányozása. Ennek pedig nem csekély részét teszi ki a római jog, amit a legtöbb nép átvett, s ez már önmagáért is kimagaslóan méltó a megismerésre az egyes államok jogrendjei felett, mert egy igen nagy és hosszú életű birodalom gyakorlata révén vált tökéletesen kidolgozottá. Oly nyilvánvaló a jog méltányos volta minden területen, ám különösképpen azokon, amelyek a szerződésekre vagy a jogellenes károkozásra vonatkoznak, hogy amely népekhez soha nem értek el a római fegyverek, a római törvények oda is eljutottak, meghozták minden erőszak nélkül, pusztán igazságuk erejével győzedelmeskedve.

Nótári Tamás

Dr. Pólay Elemér, a leghíresebb szegedi romanista

Hök-körkép '98

„A HÖK a Kar hallgatói által maguk közül az általános, egyenlő és titkos választójog alapján választott, a demokrácia elvei alapján felépülő és működő önkormányzó szervezet, amely fő feladatuként a hallgatók érdekképviseletét látja el, szervezi a Kar hallgatóinak közösségi életét.” (A József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Hallgatói Önkormányzatának Szervezeti és Működési Szabályzata)

Egy kis történelem

1989-től kezdődtek az úgynevezett „nagy hallgatói megmozdulások”, amelyek egy hallgatói érdekvégyesítési fórumot követeltek, azzal a céllal, hogy a felsőoktatási intézményekben tanuló diákok ténylegesen is beleszólhassanak intézményük életébe. 1990-ben az első szervezett formák is megjelentek. Ezek „felépítése” azonban nagy jóindulattal sem hasonlítható a mostani egyetemi hallgatói önkormányzatok /EHÖK/ szervezetéhez.

Kezdetben nem lehetett a szó szoros értelmében vett képviselőkről sem beszélni: valójában

esupán lelkes egyetemisták voltak (jobbára bölcsészek), akik egy írógéppel, egy asztal és néhány szék segítségével próbálták „lobblyozni” az egyetemek hallgatóinak érdekében.

A változást az 1993. év jelentette, amikor törvényi szinten is előírták a hallgatói önkormányzatok létrehozását és részletesebben szabályozták a HÖK szervezetét. Az 1993. évi LXXX. törvény (Felsőoktatási törvény - Ftv.) kimondta, hogy a felsőoktatási intézmény önkormányzatának részeként, a különböző karonként létre kell hozni kari hallgatói önkormányzatot is. (A JATE-n jelenleg 3 működik a jogi karon, a bölcsész karon és a TTK-n). Az immár betedik éve működő EHÖK jelenleg olyan önálló gazdasági és politikai szervnek számít a felsőoktatási intézményekben, amely hatékonyan és az egyetem vezetőivel egyenjogú partnerként tudja a hallgatók érdekeit képviselni. A kari HÖK elvileg alá van rendelve az EHÖK-nek, de munkája nélkülözhetetlen, hisz az adott karral érintő kérdések így hatékonyabban kezelhetők, és a hallgatók valós érdekei is érvényre tudnak jutni. Az EHÖK foglalkozik a minden hallgatót érintő kérdésekkel (ösztöndíjak számfejtése, tandíjnyilvántartás, bérletek juttatása stb.). Adminisztrációs egysége a már 5 éve működő Hallgatói Iroda, amely az egyetemi adminisztráció egyik legfontosabb szervévé vált.

Minden kari HÖK a saját karát érintő kérdésekkel foglalkozik, így például a tanulmányi és vizsgaszabályzat elkészítésével, a tanulmányi ösztöndíjsávok meghatározásával és a kizárólag a karral érintő kulturális és sportprogramok szervezésével. 1996-ban jelentősen módosították a Felsőoktatási törvényt, mely szerint bővült azon kérdések köre, amelyekkel a HÖK joga foglalkozni. („A hallgatói önkormányzat más – első sorban hallgatókat érintő – feladatok ellátására is felkérhető, döntési jogkörrel felruházható”).

A törvényben új elemként jelent meg a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája (HÖÖK), melynek feladata a felsőoktatási intézmények hallgatóinak országos képviselete a felsőoktatást irányító közigazgatási és egyéb szervek felé.

A hallgatói önkormányzatok létrejötte, sok más intézményhez hasonlóan, hosszú és „gő-

Vizsgadrukkban

röngyös" út eredménye, azonban elmondható, hogy jelenleg már egy olyan szervezeti egységet alkot (7 évi munka eredményeképpen), amely valóban fontos, sőt nélkülözhetetlen szerepet játszik a felsőoktatási intézmények hallgatóinak az érdekképviseletében.

„Bárki bejöhet – segítünk!”

A HÖK munkáját jelenleg 13 képviselő látja el: 11 jogász és 3 közgazdász képviselő foglal helyet a testületben. A HÖK alapszabályzata szerint e 14 tagból háromnak van nevesített tisztsége, mégpedig: az elnöknek, alelnöknek és a titkárnak.

A testület vezetése az elnök kezében van. Ő az, aki egyszemélyben képviseli a testületet; mint a HÖK élén álló személy, a testület által hozott határozatokat és az ülések jegyzőkönyveit aláírásával hitelesítenie kell. Emellett az elnök az, aki az oktatókkal, a Kar vezetésével, az egyetem többi karának HÖK-jével és az EHÖK-kel rendszeres kapcsolatot tart fenn.

A másik nevesített poszt a titkári tisztség, amelyet 1993-ban hoztak létre. A titkár eredeti hatásköre a hallgatók számára fogadóórák tartása és különböző adminisztrációs feladatok elvégzése (jegyzőkönyvek másolása, kiutalások stb.). Az évek során azonban szükségessé vált feladatainak bővítése. Így jelenleg e személy az, akinek biztosítani kell a HÖK-iroda rendeltetésszerű működését.

Az alelnöki tisztség a harmadik, és egyben utolsó nevesített funkció, amely 1996-ban jött létre. Feladata az elnök kiegészítése, s így elméletileg két ember is vezeti a testületet – elkülönítve ezzel az egyközpontú irányítást.

Érdekérvényesítés

A képviselők a hallgatók érdekeit két fórumon tudják érvényesíteni: a karon belül a Kari Tanács előtt és egyetemi szinten az EHÖK-ben.

A Kari Tanács a jogi kar vezetőségének fóruma – mind az oktatók, mind a hallgatók szintjén. A jelenleg 27 tagú testületben a HÖK-képviselők legalább 1/4-e és legfeljebb 1/3-a kap szavazati jogot a Felsőoktatási törvény szerint. Itt a jogi karon sikerült elérni azt, hogy a törvény által biztosított maximális létszámban legyenek jelen a hallgatói képviselők, azaz kilencen. A HÖK elnöke alanyi jogon tagja a Kari Tanácsnak, a többi tagot a HÖK testülete választja meg egyszerű többséggel, titkos szavazás útján az első alakuló ülésen. A Tanácsban bárki felszólalhat, de általában a HÖK-elnök

képviseli az önkormányzatot, ő tolmácsolja a javaslatokat az oktatók felé. Az oktatók is nagyon sokszor megkeresik a HÖK-képviselőket előzetes egyeztetés céljából, ugyanis számítnak a testület támogatására, hisz a 9 szavazat sokat jelenthet... Az EHÖK-ben a jogászok érdekvérvényesítése sokszor nem megfelelő. Ennek alapja, hogy nincsenek meg a megfelelő kommunikációs csatornák a két szerv között. Hátrányt jelent továbbá az is, hogy a jogi kari HÖK helyileg elkülönül az EHÖK székhelyétől, ellentétben a többi HÖK-kel.

Kapcsolatok: „jó baráti viszony”

A kapcsolattartás szempontjából három szintet kell elkülöníteni:

a képviselők egymás közötti viszonyát, a képviselők és a hallgatók közötti viszonyt, valamint a képviselők oktatókkal való viszonyát.

A képviselők egymás közötti viszonyát általában a jó szakmai kontaktus jellemzi. Természetes azonban, hogy mint minden intézményben, itt is vannak ellentétek, de a képviselők igyekeznek minden kérdésben egységes álláspontot kialakítani, hiszen alapvetően nem az a cél, hogy egymás ellen védjék saját érdekeiket, hanem hogy a hallgatók érdekeit szolgálják!

A HÖK alapvető feladata, hogy megfelelően és eredményesen képviselje a hallgatók érdekeit, s ennek érdekében elvileg mindenki bizalommal fordulhat a képviselőkhez bármilyen kérdésben (pl.: szociális kérelmek, külföldi ösztöndíjak stb.). A képviselők pedig – a közrutatban élő tévhitell ellentétben – lehetőség szerint

Elődök és utódok

megpróbálnak megoldást találni a hallgatók problémáira, segíteni nekik. Az egyetemi oktatókkal a képviselők nagyon jó viszonyt tartanak fenn, amelynek kiépítése az előző vezetőségnek is köszönhető.

A választás

A Felsőoktatásról szóló törvény 1996-os módosítása szerint a hallgatói önkormányzat tisztségviselőit és képviselőit a hallgatók választják meg általános, titkos és egyenlő választójog alapján. Ennek során minden hallgató választó és választható. Érvényes a választás, ha azon legalább a hallgatók egynegyede részt vesz.

A képviselői mandátum egy évre szól, de annyszor lehet az adott személyt újraválasztani, ameddig tanulmányait az intézményben folytatja. A választás két fordulóba áll: első forduló a jelölés, második a tényleges szavazás. A jelölteknek jelölésüket az EHÖK-n kell elfogadniuk, csak ekkor lehet rájuk szavazni. A választás során bárki bárkire szavazhat – tehát nem csak az évfolyamából induló személyre.

Egy „kényes téma”: a pénzügyek

Mint minden szervezet, a HÖK is rendelkezik egy meghatározott anyagi kerettel, amelyből finanszírozza a különböző támogatásokat és fizeti a képviselők javadalmát. De honnan kapja és milyen céllal e pénzüsszeget?

A hallgatói normativa – amely jelenleg 6500 Ft/hó/hallgató – szolgál alapul. Ebből az összegből 255 Ft/hó/hallgató kerül elvonásra a következők szerint: 20 Ft a HÖK-képviselők javadalmazására, 105 Ft eseti szociális támoga-

tásra, 10 Ft az EHÖK számára, 120 Ft különböző tudományos és diák célú támogatásokra.

Jelenleg 13 képviselő alkotja a HÖK-öt, azonban közülük csupán 3 rendelkezik ún. „nevesített posztal”. A tisztség nélküli személyek alapjavadalmazást kapnak, amelynek összege jelenleg 1.680 Ft/hó, míg az elnök, az alelnök és a titkár (nevesítettek) külön kiegészítést kapnak, amelyet a rutinfeladatok végzésén felül teljesített többletmunkájuk magyaráz. A képviselők közül 9-en a Kari Tanács, 3-an az EHÖK tagjai is, amiért ugyancsak meghatározott pénzösszeg illeti őket. Tipikusan HÖK hatáskörbe utalt feladat az eseti szociális támogatás. Erre minden hónapban pályázatot lehet benyújtani, amelyet a képviselők bírálnak el. Összege 1 000–3 000 Ft. Támogatásban minden igazolással rendelkező hallgató félévente legfeljebb kétszer részesülhet, azonban az is támogatásban részesülhet, aki az EHÖK hatáskörébe tartozó állandó szociális támogatásban egyébként már részesül. Lehetősége szerint igyekszik a HÖK támogatni a különböző kulturális, sport, közéleti és tudományos programokat is.

A külföldi ösztöndíj-lehetőségek közül csupán kis hányad érkezik a HÖK-re, így a jövő képviselőinek nagy feladata lesz, hogy egy megfelelően működő külügyi részleget hozzon létre.

Fontos az eljárás!

Ahhoz azonban, hogy a kért támogatást valóban ki lehessen utalni, több fórum előtti elfogadásra van szükség. Először mindenképpen a HÖK az a szerv, amelynek el kell bírálnia a beérkezett pályázatokat. Ha a támogatást megszavazzák, az elnöknek alá kell írnia. A második „fordulóban” az EHÖK kerül központi helyzetbe. Ha a támogatást és annak összegét jogosnak ítélik meg, az EHÖK elnökének helyben kell hagynia a döntést. A legutolsó színhely a Gazdasági Hivatal, ahol a kifizetés valójában történik – természetesen csak számla ellenében.

Az ösztöndíjak kiutalása, átutalása az EHÖK-hatáskörébe tartozik. A HÖK csupán az ösztöndíjsávokat határozza meg. A tényleges kifizetés, a pénz a hallgatók bankszámlájára történő átutalása – a köztudatban élő tévhit ellenében – egyik önkormányzat hatáskörébe sem tartozik! A pénz ugyanis egy kincstári számlán található elkülönítve minden más egyetemi pénztől mindaddig, míg az egyetem gazdasági vezetője nem engedélyezi a kifizetést; ő az egyedüli személy, aki utasíthatja a bankokat a számlákra történő átutalásra.

Farkas Yvette – Sebők Ildikó

Az ő érdekeit képviseli a HÖK

● Kari könyvtár

Nyolcvanezer kötet és jogász világháló

Az Állam- és Jogtudományi Kar könyvtára Dél-Magyarország első és egyetlen ilyen jellegű szakkönyvtára. megközelítőleg 80 ezer kötet és több mint 250 kurrens folyóiratot gondoz, elsősorban a jogtudomány és a kapcsolódó tudományok „a történelem, a politológia, a filozófia és a szociológia” tárgyköréből.

Több jelentős jogszabálygyűjtemény és bibliográfia található olvasótermünkben. Ezek közül a legjelentősebbek a Magyar Törvénytár, az

EK jogszabálygyűjtemény, az Encyclopaedia Britannica, a Meyers Neues Lexikon, a teljes Larousse gyűjtemény, a Rechtslexikon, a Law and Commercial Dictionary öt nyelven. A magyar jogi irodalom válogatott bibliográfiája.

Könyvtárunk idén több mint 250 féle folyóiratot járát, amelyből 102 külföldi. A tárgyév folyóiratai, közlönyei és hetilapjai az olvasóteremben találhatóak. A legfontosabb folyóiratok régebbi kötetét „bekötve” szintén itt helyeztük el.

A keresett könyvekről a könyvtár katalógusai, illetve a számítógépes adatbázisok alapján

A kari könyvtár olvasóterme

igény szerint tájékoztatás kapható. A könyvtár anyagából a személyi igazolvány alapján beiratkozott olvasók az 1945 utáni könyveket egy hónap időtartamra kölcsönözhetik. Amennyiben a keresett könyv nem található a könyvtár állományában, lehetőség van más, bel- és külföldi bibliotékákban található könyvek kölcsönzésére.

A könyvtár számítógépeiről elérhetőek az országos és nemzetközi hálózatok. Az országos hálózaton megtalálhatók a budapesti, debreceni, pécsi, miskolci egyetemek kész számítógépes könyvtári és információs adatbázisai. A nemzetközi hálózaton bekapcsolódhatunk bármely ország számítógépes hálózatába, amennyiben az nem jelszóval védett rendszer, de Nyugat-Európa számos egyetemi hálózatához a szükséges jelszavak is rendelkezésünkre állnak.

Könyvtárunkban megtalálható a ComPLEX CD-jogtár anyaga, amely magában foglalja a teljes hatályos magyar joganyagot, a bírósági határozatokat és a törvények indoklását. A jogtárban akár egy megadott szó, akár a jogszabály azonosító adatai alapján lehetőség van keresésre. Segítségével egy témával foglalkozó összes jogszabályt, nemzetközi szerződést, bírósági határozatot, alkotmánybírósági döntést megtalálhatunk, amely mind a kutatóknak, mind a praktizáló jogászoknak gyors és hatékony segítség.

A kani könyvtár három jelentős közgyűjteményt is magáénak tudhat.

Az első a Jogtörténeti Szeminárium Könyvtárában található jogtörténeti anyag, amely számítógépen és 1998-tól hálózaton is elérhető.

A második, és talán a legnagyobb érdeklődésre számot tartó „gyűjtemény az Európai Dokumentációs központ, amely 1993 óta működik. A központ az EU brüsszeli központja által engedélyezetten és támogatottan az Európai Unió külföldi hivatalos kiadványait gyűjti és rendezi. A központban első sorban angol nyelvű anyagok állnak az érdeklődők rendelkezésére. A dokumentumok nem kölcsönözhetők, de fénymásolat készíthető róluk.

A Központ az érdeklődők számára tájékoztatást ad a hazai és a külföldi EU jogi szakirodalomról és jogszabályokról. A központ által kezelt és folyamatosan figyelemmel kísért publikációs tematikus rendben találhatók. A témakörök között szerepel az EU szervei, intézményei, az európai integráció kérdései, az agrárgazdaság, a foglalkoztatás politika, a szociálpolitika, a jog, a gazdaságpolitika, a pénzügyi politika, a külkereskedelem, a külkapcsolatok a közép- és

kelet-európai országokkal, a külpolitika és regionális politika, az energiaügy, a környezetvédelem, a tudományos és technikai kutatások, valamint az oktatás és kultúra. A témakörökkel foglalkozó irodalmat hivatalos kiadványokban, monográfiákban, folyóiratokban, sorozatokban, statisztikai kiadványokban, bibliográfiákban és CD-ROM-on találhatják meg.

Kiemelést érdemelnek az olyan fontos, hivatalos EU dokumentumok, mint az Official Journal of the European Community, az EU hivatalos lapja, „L” sorozatú jóváhagyott jogszabályok gyűjteménye, „C” sorozatú információk, javaslatok és bírósági határozatok havi és éves indexe. A könyvtár kezeli a CES és a COM Dokumentumok, valamint a Report of Cases before the Court of Justice and the Court of First Instance című kiadványokat.

A bibliográfiák közül ki kell emelni a Service Centrale Automatisé de Documentation hentele megjelenő kiadványát, amely téma szerinti csoportosításban utal az uniós tevékenységeivel kapcsolatos határozatokra, kiadványokra és folyóiratokra.

A Dokumentációs Központban hozzáférhetőek a legfontosabb uniós CD-ROM-ok is. Ezek közül kiemelést érdemel a Justis Celex, amely angol nyelven, három havonkénti aktualizálással tartalmazza az EU hivatalos jogi adatbázisát és az Official Journal, amely a megjelenő tendereket tartalmazza. Nagy érdeklődésre tartanak még számot az angol nyelvű Justis European Commentaries, valamint az EUI Country Forecasts. Az idegen nyelvet nem beszélők számára pedig nagy segítséget jelent a szintén CD-ROM-on található, hat nyelvű Európa szótár.

A Dokumentációs Központ lehetőséget biztosít az Internethez való hozzáférésre is.

A Központtal kapcsolatosan egyébként a könyvtár telefonszámán, vagy a franczia@sof.ccu.szeged.hu e-mail címen lehet érdeklődni.

Bízom abban, hogy könyvtárunk iránt sikerült felkeltetni érdeklődését, folyamatosan szélesedő szolgáltatásaink pedig segítségére lesznek.

A könyvtár címe:

6721 Szeged, Tisza Lajos krt. 54.

Telefon: (62) 454-193

Fax: (62) 454-184

Dr. Bródy János

● A jog oktatásának és alkalmazásának szolgálatában

Elektronikus távadat-forgalmazás

Mai világunkban, ahol egyre növekvő információhalmaz gyors, vagy nem egyszer azonnali feldolgozására van szükség, egyre sürgetőbb problémaként merül fel a különböző intézmények közötti korszerű, nagysebességű és biztonságos adat-közlés lebonyolítása.

Kézenfekvő megoldásként a távadat-közlés problémájára, szinte mindenki az Internetre gondol, ugyanakkor ma már tudjuk azt, hogy az Internet széleskörű elterjedtsége és rohamos továbbterjedése ellenére sajátságos korlátokkal rendelkezik. Ezek közül talán legfontosabb az, hogy a nagy adathízelységet és kapcsolati biztonságot megkövetelő zárt hivatali távadatforgalmazási rendszerek igényeit nem tudja kielégíteni.

Ugyanakkor az Internet teljes világot átszövő hálózati értéke nem nélkülözhető egyetlen zárt rendszer „kapujaként” sem.

Sokrétű elérhetőséget (telefon-modem, Internet, X 25, stb.) igénybevezet platformfüggetlen működést biztosítva a ComPax Kft. által üzemeltetett távadatforgalmazási rendszer a felhasználók lehető legszélesebb körének tud megfelelni.

E felhasználók közül a jogalkalmazók és a jog oktatásának szereplői közül ma két lényeges csoport mutatható be:

1. A Földhivatalok Vezetői Információs rendszere

2. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának Számítógépes Távoktatási Tagozata (SZÁMTÁV).

A hivatalok vezetői információs rendszere egy többlépcsős hierarchikus rendszer, mely 115 körzeti földhivatal, 19 megyei földhivatal, a Földművelésügyi Minisztérium, a FÖML, valamint több földhivataloknak szolgáltató cégek teszi lehetővé az egymás közötti adatforgalom lehetőségét a nap bármely pillanatában. E zárt rendszer már három éve működik és kiszolgálja az exponenciálisan növekvő földhivatali adatforgalmi igényeket.

A földhivatalok számítógépes ingatlan-nyilvántartásának fontos fejlődési állomása az ingatlan-nyilvántartás külső felhasználók, első sorban önkormányzatok, bankok, közjegyzők, ügyvédek által történő on-line elérhetőségének biztosítása. A szolnoki körzeti földhivatal „kísérleti jelleggel” elindította ezt a szolgáltatást. Ez azt jelenti, hogy például egy ügyvéd a saját ügyvédi irodájában, saját számítógépén telefon és modem segítségével használja a földhivatali adatházist, a számára fontos ingatlanokról a földhivatal által kiállított tulajdoni lappal megegyezőt tud szemlélni vagy kinyomtatni.

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Számítógépes Távoktatási Tagozatának adatforgalmát ugyanez a rendszer biztosítja. Az egyetem, annak tanszékei, illetve a távoli hallgatók között on-line adatkapcsolatot tesz lehetővé. Ezzel a hallgatók tanulmányokat, útmutatókat tud rendkívül hatékonyan az ország legelégesebb helységeiből is elérni, évközi dolgozatait visszaküldeni, vizsgára tud bejelentkezni, egymással és tanáraival levelezhet.

Szívesen állunk rendelkezésre! Tel.: 62/486-904

Tallós Benjamin

125 éves jubileum Szegeden

A Kolozsvárott 1872-ben alapított magyar királyi Ferenc József Tudományegyetem fennállásának 125 éves évfordulóját ünnepeljük ebben az évben. Gyakran csak arról szoktunk megemlékezni, hogy 1921-ben Szegeden nyitotta meg kapuit az Egyetem. Közben megfigyelkedünk arról a tényről, hogy a szegedi József Atila Tudományegyetem jogelődje a kolozsvári egyetem volt. Mindenképpen úgy érezzük, a Dialógus hasábjain fontos megemlékeznünk erről a nevezetes évfordulóról.

Erdélyben már többször gondoltak egyetem vagy legalább egy azt megközelítő főiskola felállítására. 1872-ben közel háromszáz esztendőskívánság teljesülhetett, amikor az 1872. XIX. törvénycikk értelmében sor kerülhetett a kolozsvári magyar királyi tudományegyetem felállítására.

Röviden tekintünk át a megvalósulás felé vezető út fontosabb állomásait. Búró Eötvös József vallás- és közoktatási miniszter 1868. február 8-án rendelettel felszólította a kolozsvári jogakadémiát és az orvos-sebészeti intézetet, terjesszék elő véleményüket, hogyan alakulhatnának újból karokká a tervezett kolozsvári egyetem szervezetében. Eötvös József 1870. április 7-én nyújtotta be az egyetem megalapításáról szóló törvényjavaslatát a képviselőház elé. A javaslatot a képviselőház az e tárgyban nevezett bizottságnak adta át, amely azonban érdemben sokáig nem döntött az ügyben. Eötvös miniszter közbejött halálát mindenki csapásnak vélte az egyetem ügyére nézve. Szerencsére az új miniszter Pauler Tivadar is szívügyének tekintette az egyetem életre hívását és mivel annak megszervezését több vármegye is sürgette, Ferenc József király nem késlekedett tovább. A törvényhozás utólagos jóváhagyásának reményében 1872. május 29-én elfrendelte,

hogy a miniszter tegyen meg minden szükséges intézkedést az egyetem életbeléptetésére, már az 1872/73. tanév megnyitására, gondoskodjék a tanszékekre való egyetemi tanári pályázatok meghirdetéséről. Ezzel valójában befejezett ténynek tekintették a kolozsvári egyetem megalapítását. Trefort Ágoston 1872. szeptember 17-én nyújtotta be törvényjavaslatát az országgyűléshez, amelyet mindkét ház október 2-án elfogadott, a király pedig október 12-én szentesítette is.

Az ilyen módon keletkezett 1872. XIX. törvénycikk értelmében Kolozsvárott, az állam a tanszabadság elvének alapján magyar királyi tudományegyetemet alapított. Ezzel egy időben integrálta a kolozsvári jogakadémiát és az orvos-sebészeti tanintézetet az egyetem szervezetébe. A törvény szerinti az egyetem négy tudománykarra oszlott: jelesül jog- és államtudományi; orvostudományi; bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi valamint matematikai és természettudományi karra. A kiírt negyven egyetemi tanári pályázatra több, mint 120 pályázó jelentkezett. Ferenc József 1872. szeptember 29-i dátummal harmincöt rendes és öt rendkívüli tanárt nevezett ki a négy tudománykarra. A jogi karon tíz rendes és kettő rendkívüli tanár kezdte meg oktatói tevékenységét. A rendes és rendkívüli tanárok rendes évi fizetést húztak, amely azonban jelentősen alacsonyabb volt, mint a pesti egyetemi tanároké. Márki Sándor többek között ezért is állapította meg sajnálattal, hogy a kiforrott előadók és kutatók ugródeszkának tekintik a kolozsvári egyetemet a pesti egyetemre való bejutásukig, míg a kolozsvári egyetem be kell érje a kezdőkkel.

A kinevezett negyven tanárt gr. Mikó Imre királyi bizos 1872. október 19-én eskette fel, ekkor került sor az egyetemi hatóságok megalakulására is. Az egyetem első rektora Berde Áron a jogi kar tanára lett, aki az egyetemi megnyitó közgyűlésen mondta el örökérvényű figyelmeztetését, hogy az „egyetemet nem né-

ma falai, hanem tanárainak szelleme alapítja meg". Az első szemeszter 258 beiratkozott férfit hallgatóval november 11-én vette kezdetét.

A jog- és államtudományi kar tizenkét tanszékén indult meg az oktatás.

Ováry Kelemen az egyetemes és hazai jogtörténet; Farkas Lajos a római jog; Csiky Viktor az egyházjog; Jenei Viktor a jogbölcselet, Groisz Gusztáv a büntetőjog; Plósz Sándor a polgári törvénykezési jog; Kolozsvári Sándor a magánjog; Korbuly Imre a közjog és közigazgatási jog; Haller Károly az ausztriai magánjog; Berde Aron a nemzetgazdaságtan és pénzügytan; Concha Győző az alkotmányjog, Vályi Gábor a statisztika tanáráként kezibetették meg az egyes tárgyak gondozását.

1881. január 4-én Ferenc József király megengedte, hogy a kolozsvári egyetem örök időkre a Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem nevet viselje. Az alapító oklevelet azonban csak az egyetem fennállásának és működésének huszonötödik évfordulója alkalmából adta ki, 1897. november 1-én. Ugyanezen év őszén az egyetemi ifjúság megindította a Kolozsvári Egyetemi Lapokat. Ebben az évben jelentkezett és nyert felvételt az első női hallgató, Weisz Margit a természettudományi karra.

Az egyetem új központi épülete 1892-1893 között teljesen elkészült és az intézetek nagy része, különösen a klinikák és a könyvtár a tudomány követelményeinek megfelelő épületekben nyertek elhelyezést. Az állam egy negyedszázad mulasztásait pótolta azzal, hogy tanszékeket alapított (a tanszékek száma az alapítás évétől 1919-ig 40-ről 51-re, a tanító testület 40-ről 135-re, a hallgatók száma 258-ról 2570-re emelkedett), többet fordított laboratóriumok felszerelésére. Az egyetemi akták a tanárok irodalmi munkásságából több ezer könyvet és tanulmányt soroltak fel, az ifjak pedig ezernél több esetben nyertek irodalmi és tudományos munkájukkal pályadíjat.

Az első világháború kitörésekor az általános mozgósítások következtében jelentősen csökkent a tanárok és hallgatók száma, mindemellett az egyetem tudományos munkája nem akadt meg. 1918. december 24. óta a románok megszállva tartották Kolozsvárt. 1919. május 8-án felszólította a román kormányzótanács a rendes és rendkívüli tanárokat, hogy tegyék le a hűségüket. Aki leteszi az esküt, az továbbra is az egyetem tanára maradhat, folytathatja előadásait, de mindezt román impérium alatt. Ez volt a román parancs. A tanárok a parancsot törvénytelen kívánságnak tartották a béke megkötése előtt, így megtagadták az esküt. 1919. május 12-én román katonaság vette körül az egyete-

met. A kiküldött bizottság az egyetemet és annak felszerelését a román állam tulajdonának nyilvánította, a tanárokat állásuktól megfosztotta, a hallgatókat erőszakosan eltávolította, így a félbeszakított szemesztert a hallgatók nem tudták befejezni. 1919. november 3-án kezdtek meg a román nyelvű előadásokat, 1920. február 1-én Ferdinánd román király nagy ünnepélyességgel megnyitotta Erdély román egyetemét.

Az eskü megtagadása miatt kintaszótt tanárok egy része Budapestre menekült. A Pozsonyból szintén kiűzött Erzsébet egyetem tanáraival összefogva elhatározták, hogy a jogfolytonosság fenntartása érdekében Budapesten megkezdik az egyetemi előadásokat. 1920. februárjától három szemeszteri tartottak Budapesten. Időközben megindultak a tárgyalások a kolozsvári egyetem Szegedre kerülése tárgyában. 1921. május 29-én a nemzetgyűlés elfogadta a kolozsvári és pozsonyi magyar királyi tudományegyetem ideiglenes áthelyezéséről szóló törvényjavaslatot, amely mint az 1921:XXV. tc. került kihirdetésre. Ennek értelmében az 1872:XIX.tc.-kel Kolozsvárról felállított magyar királyi Ferenc József Tudományegyetem ideiglenesen Szegeden, az 1912:XXXVI. tc.-kel felállított pozsonyi magyar királyi Erzsébet királyné Tudományegyetem pedig ideiglenesen Pécsen nyert elhelyezést.

Szegeden az egyetemet Horthy Miklós kormányzóelnök 1921. október 9-én nyitotta meg. Az oktatás október 12-én kezdődött el az egyetemet hűségesen követő volt kolozsvári és újonnan felvett tanárokkal.

1922. június 29-én tartották a Szegeden való működésnek első, az egyetem alapításának 50. évfordulója tiszteletére az ünnepi díszközgyűlést. Többek között megemlékeztek a lelkes, nehéz munkát végző alapító tanárokról is, akik közül hatan még éltek akkor; Concha Győző, Csiky Viktor, Kolozsvári Sándor, Ovári Kelemen, Plósz Sándor, Vályi Gábor. Egészségi állapotuk azonban nem tette lehetővé, hogy a díszünnepségen, mint díszvendégek megjelenhessenek. Az ország többi egyeteme és a külföldi testvéregyetemek mind elküldték üdvözlőlevelüket és jókívánságukat az ötvenéves évforduló alkalmából.

A kolozsvári egyetem története az 1940:XXVIII. tc.-kel folytatódott és ugyanekkor vált szét teljesen a szegedi egyetemtől. Ezen rövid történeti visszaemlékezéssel kívánunk adózni a kolozsvári egyetemet valójában megalakító jeles tanárok emlékének.

Dr. Fejes Tekla

● Fedor Attila nem ment Putnokra A büntetőkollégium elnöke pártolja a halálbüntetést

Fedor Attila 1934-ben született Makón. A makói gimnázium után jelentkezett a JATE Állam- és Jogtudományi Karára. 1957-ben kapott diplomát. Még abban az évben bírósági fogalmazó lett. 1965-ben nevezték ki bírónak a járásbíró-sághoz. 1966-tól a járásbíró-ság elnökhelyettese, 1975-től elnöke. 1978-ban a Csongrád Megyei Bíróság büntető elnökhelyettese, 1984-től a bíróság elnöke. 1992-től a mai napig a büntető kollégium vezetője. Július 1-jétől a Szegedi Ítéltábla elnöke.

Dr. Fedor Attila

– *Miért döntött a jogi pálya mellett?*

– Nem döntöttem a jogi pálya mellett. A műszaki egyetem építészmérnöki karára jelentkeztem, de elutasítottak, mert nem tudtam jól rajzolni. Éppen építőtáborban voltunk az akkor épülő Dunaújvárosban, amikor apámtól kaptam egy táviratot, hogy nem vettek fel Budapestre, ezért betratott engem a szegedi jogi karra. Rettentően el voltam keseredve, tudniillik akkoriban a jogi pályának borzalmasan rossz volt a megítélése, mert a kommunista rendszer kétségbe vonta a jogász és ügyvédi pálya szükségességét. De nem volt mit tenni, elmentem a szóbeli felvételi vizsgára – ami akkor még korántsem volt olyan szigorú, mint ma – és mivel kitűnően érettségiztem, azonnal fel is vettek. Ha már bent voltam, becsületesen végigcsináltam.

– *Hogyan lett bíró?*

– Azokban az időkben az utolsó éveseknek meghatározták, hova szánják őket. Engem a putnoki tanácsra szántak. Mondanom sem kell,

nem lelkesedtem. Bementem érdeklődni a helyi ügyvédi kamara elnökéhez, van-e hely, mert akkoriban még korlátozták a megyében működő ügyvédek számát. Sajnálatos közölte velem, hogy nincs hely. Ez biztosan nem volt igaz, mert a végzősök közül többen is „befértek” a keretbe. De az utcáról, ismeretség nélkül azonnal elutasítottak. Jobb híján betévedtem a bíróságra, és hogy, hogy nem, felvettek fogalmazónak. Vagyis sem joghallgató, sem bíró nem akartam lenni. De ahogyan a jogi egyetemet megszereltem, ugyanúgy megszereltem végül a bírói hivatást is.

– *Mi a szépsége ennek a hivatásnak?*

– Az egyik szépsége az, hogy az ügyvéddel ellentétben a bíró független. Nem elküldözött az ügyfele felé. A másik, hogy döntésre jogosult, és persze, kötelezett is. Szép, hogy emberek sorsa felől döntök, és ebben a döntésben teljesen független vagyok.

– *Mi volt a legmemorablebb élménye a pályája során?*

– Egyszer – először és utoljára – elmentem egy kivégzésre. Az illetőt többszörös gyilkossá-
gért ítélték el, és én egyetértettem a halálos íté-
lettel. Mégis rettenetes, megrázó volt azt látni,
hogy kibozzák azt az embert és felakasztják.
Hiába próbáltam győzködni magamat, hogy
megérdemelte a halált.

– *Hogyan vélekedik a halálbüntetés visszaál-
lításáról?*

– Egyetérték a halálbüntetés visszaállításá-
val. Én szakmailag, jogilag, és nem emberileg,
vagy erkölcsileg közelítem meg a kérdést. Az
ellenzők arra hivatkoznak, hogy a halálbünte-
tésnek nincs visszatartó ereje. Ha ez igaz lenne,
én sem támogatnám a kivégzést, mert az ítélet
nem lehet pusztán büntetés vagy bosszú. De
nem igaz. Meggyőződésem, hogy a halálbünte-
tésnek visszatartó hatása van.

– *Az ellenzők mire alapozzák a véleményü-
ket?*

– Olyan külföldi felmérésekre, amelyek azt
mutatják, hogy a halálbüntetés eltörlésével nem
nő a súlyos bűnösök száma. De ezek a fo-
lyamatok mindig több tényezőtől függenek, és
lehet, hogy ha nem törlik el a halálbüntetést,
csökkentek volna a bűntények. Természetesen
nem a hirtelen felindulásból elkövetett ember-
lésekkkel kapcsolatban mondom mindezt, hanem
az előre eltervezett gyilkosságokra. És ha csak
egy embert is eltántorít az emberöléstől a ki-
végzés végleges és visszafordíthatatlan volta,
már van alapja a büntetés visszaállításának.
Természetesen korlátoznám a halálbüntetés ki-
szabását az emberölés bizonyos minősített ese-
teire: a különös kegyetlenséggel, előre megfon-
tozott szándékkal, vagy kiskoriak ellen elkövetett
esetekre, a bérgyilkosságra és a visszaeső gyil-
kosokra.

– *Olyan ellenérvek is szóba kerülhetnek,
hogy a bíróság nem tévedhetetlen, a halál vi-
sszatartó visszafordíthatatlan...*

– Nem hiszem, hogy a halálbüntetés időszá-
kában mondjuk ötven év alatt volt olyan eset,
hogy valakit kivégeztek és utólag kiderült az ár-
tatatlansága. Természetesen az ítékezés során
rendkívül alaposan és körültekintően kell eljár-
ni, de ez nemcsak a halálbüntetés kiszabásakor
igaz. Ha valaki tévedésből leül 10 évet és kide-
rül, hogy ártatlan, nem tudjuk visszaadni neki
az elvesztett időt. Feltétlenül meg kívánom je-

gyezni, hogy csak abban az esetben értek egyet
a halálbüntetés kiszabásával, ha mind az első,
mind a másodfokú bíróság egyetért azzal.

– *Térjünk vissza a pályájához. Az előzmé-
nyek hallatán megkockáztatom: lehet, hogy a
büntetőjog sem tudatos választás, hanem vélet-
len volt?*

– Úgy van. Amikor a bíróságra kerültem ír-
noknak, a büntető esetekhez osztottak be. Így
kézenfekvő volt, hogy a szakvizsga után is ezen
a területen maradtam. Erről jut eszembe egy
másik kellemetlen élményem. 1958-ban lehe-
tett, úgy fél éve voltam a bíróságon. Az egyik
idősebb kollégám „ellenforradalmi” ügyet tár-
gyalt – nagy nyilvánosság előtt, ahogyan az
szokás volt –, és én voltam az írnok. Egyszer
csak bejött a hivatalsegéd, és sügött valamit a
bíróknak. A bíró felfüggesztette a tárgyalást, és
közölte velem, hogy az elnök hívat. Az elnöktől
megtudtam, hogy a hallgatóság egyik tagja fel-
jelentett nála, azt mondta, hogy ellenforradal-
már vagyok, látott engem Budapesten, a Rádió-
nál lövöldözni. Elmondtam az elnöknek, hogy
ez nem igaz, és szerencsére ő hitt nekem,
visszamehettem dolgozni. Ilyen világ volt itt
akkoriban. Egyszer, szintén fogalmazóként ta-
lálkoztam a bíróság folyosóján az egyik volt
professzorommal. Bilincsen volt.

– *Nem nyomoztató a büntetőbírói hivatás?
Úgy értem, az életnek nem a napos oldalával
találkozik a tárgyalóteremben.*

– Késéskívül van benne valami nyomoztató,
hiszen nap mint nap bűnözőkkel találkozom.
De ők sem mind velejükig romlott gazemberek.
A tárgyaló esetek nagy része közlekedési bűn-
cselekmény, vagy lopás. Az persze nem erény,
ha valaki ittasan vezet vagy elutalajdonít vala-
mit, de mégsem sorolható a megbocsáthatatlan
bűn kategóriájába. Gyakran tárgyalunk magán-
laksértést, becsületsértést is. Nem véletlen,
hogy az elítéltek több mint a fele pénzbüntetést
kap, és legfeljebb a negyede kerül elzárásra.
Sokakat a megélhetési gondok vezetnek a bűn-
cselekményhez, mások megbánják, amit tettek
és megtérítik a kárt. Mindez árnyalja egy kicsit
a képet.

Bár a pályámat sok esetben a véletlen alakí-
totta, elégedett vagyok a munkámmal és szere-
tem a bíróságot, ahol négy évtizede dolgozom.

Keczer Gabriella

● Rovatindító gondolatok

Mi a hézag ?

A leggyakoribb magyar jogintézmény: a joghézag. Ezt a mondatot Göncz Árpádtól hallottam, még évekkel ezelőtt egy – az első szegedi Universitas-évnyitót követő – kötetlen beszélgetésen, melyen alkalmam volt részt venni, mint az akkori egyetemi tanács tagjának. Azóta is gyakran eszembe jut a Köztársaság elnökének sommás kijelentése és gyakran is hallom, olvasom, mástól. Nemcsak helyessége felett merengek el, hanem afelett is, hogy a joghézag kifejezés olyan mértékben köznapivá vált, hogy szabatos szakmai definíciót nem is lenne könnyű adni rá.

Dr. Patyi András

A szakkifejezések köznapivá fordulása, illetve túlzott használatuk a köznap nyelvben azt eredményezi, hogy a hétköznapi kommunikációk résztvevői úgy használják őket, hogy valós tartalmukkal nemigen vannak tisztában, illetve kölcsönösen más-más tartalmat, vagy igazából semmilyen tartalmat nem tulajdonítanak neki. A kifejezés így misztifikálódik és képessé válik arra, hogy maga is közreműködjék az adott viszonyok mögötti lényeg eltüntetésében, misztifikálásában. A „joghézag” kifejezést sem tekintem kivételnek. Felvetődik tehát a kérdés, hogy mikor joghézagot említünk egy probléma hátterében, mindig arra gondolunk-e, hogy a jogalkotó(k) elmaradva az életviszonyok fejlődésétől és változásától, nem alkották meg a kérdéses viszonyt szabályozó jogszabályi rendelkezéseket vagy a megalkotott, de korszerűtlenné vált normát nem korszerűsítették.

Vajon gyakran nem volna-e helyesebb jog-

hézag helyett rosszhiszemű (nem a jogszabály céljához igazodó) jogalkalmazásra, vagy a vonatkozó szabályozás tudatos figyelmen kívül hagyására, jogkerülő, jogtagadó magatartásra gondolnunk. Vajon joghézagról van-e szó akkor, mikor az Alkotmányban erre feljogosított legfelsőbb igazságszolgáltatási szerv (azaz nem az Alkotmánybíróság) hosszú időn át nem él a bírói jogképzés eszközeivel.

Szóval gyakori intézmény a joghézag és igen gyakoriak a rokonjelenségeik. Igaztalanok lennénk azonban magyar jogrendszerünkkel, ha egyedül ezt a „hézagot” rónánk fel neki.

Paradox módon a joghézagok gyakori emlegetése mind laikusok, mind jogászok részéről kiegészül annak felemlítésével, hogy a magyar társadalom életviszonyai túlszabályozottak. Ez ugye minimálisan annyit tesz, hogy a hatályos jogszabályok olyan társadalmi vi-

szonylatokat is szabályoznak, amelyeket nem kellene (nem célszerű), illetve egyes viszonylatokat túlzott részletességgel szabályoznak, nem engedve teret az önszabályozó mechanizmusoknak. A paradoxon azonban csak látszólagos. Jogrendszerünkben egyszerre tapasztalható mindkét jelenség. Nem minden írható le számokkal, de bizonyára jelzésértékű az, hogy a hatályban lévő központi jogszabályok száma körülbelül ötezerre tehető és ekkor nem számoltuk még a helyi önkormányzatok által alkotott rendeleteket.

Werböczy: „...az igazság erény”!

A hatályban lévő jogszabályok száma azonban önmagában nem árul el mindent. A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (Jat.) 13. § a alapján „a jogszabály akkor veszti hatályát, ha más jogszabály hatályon kívül helyezi vagy ha a jogszabályban meghatározott határidő lejárt.” (Természetesen a jogszabályban meghatározott idő alatt a jogszabály hatályban léteire meghatározott időt kell érteni.) Az idézett rendelkezés miatt rengeteg az olyan formailag még hatályos jogszabály, mely már nem alkalmazható, melyre jogviszonyokat már nem lehet építeni, de amelyek más (megfelelő szintű) jogszabály hatályon kívül helyező (derogációs) normájának hiánya miatt a hatályos jogszabályok gyűjteményét vastagítják. Ezek között komikusak is vannak. Mindenesetre érdekes, hogy az alkotmányos és politikai rendszer alapvető átalakításának nyolcadik - kilencedik évében még hatályban van olyan törvény (a külkereskedelemlről szóló 1974. évi III. törvény), melynek preambuluma szerint „A Magyar Köztársaság számára kiemelkedő jelentősége van a szocialista országokkal, különösen a Kölcsonos Gazdasági Segítség Tanácsa tagországaival folytatott kereskedelemnek és a szocialista gazdasági integrációnak” (kiemelés tőlem). A törvény 4. §-a értelmében „a külkereskedelem feladata, hogy fejlessze az ország részvételét a nemzetközi munkamegosztásban, ezáltal járuljon hoz-

zá a népgazdasági tervek céljainak teljesítéséhez, a nemzetgazdaság tervszerű, arányos fejlődéséhez. A külkereskedelem a világgazdaság fejlődése, különösen a szocialista gazdasági integráció által támasztott követelmények közvetítésével, piacok feltárásával segítse elő a gazdaságos termelést, a termelés specializálódását, kedvező szerkezeti változását, műszaki színvonalának emelését, járuljon hozzá a nemzeti jövedelem növekedéséhez.” (kiemelés tőlem). Akár „figyelmetlenségnek” is tulajdoníthatnánk mindezt, ha más törvényekben (pl. a belkereskedelmiben) nem találnánk hasonló rendelkezéseket.

Vagy vegyük éppen a már idézett jogalkotásról szóló törvényt. E törvény az Alkotmány 7. §-a értelmében kétharmados törvény, jelentőségét fokozza, hogy egyes rendelkezései olyan követelményeket határoznak meg, melyek az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alkotmány 2. § ába foglalt jogállamiságból egyenesen következnek (pl., hogy a jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé; Jat 12. § (2) bekezdés), azaz ezek ún. nem alkotmányba foglalt alkotmányos normák. A normatív alkotmányfogalom felhasználásával alkotmányos normák alatt értjük azokat a normákat, melyek a jogrendszer legalitásának fenntartásához szükségesek; ezeket nem mind találhatjuk meg az Alkotmányban magában (Vö.: Bragyova András: Az alkotmánybíráskodás elmélete, Budapest 1994., KJK, MTA ÁJI, 41-42. old). Szóval ez a kiemelkedő jelentőségű törvény hatályban lévő szövege 22. § (2) bekezdésében még mindig arra utal, hogy a jogalkotási program összeállításához ki kell kérni a fővárosi és a megyei tanácsok javaslatait. Vagy ugyanezen törvény 24. § (2) bekezdés a) pontja értelmében a törvényerejű rendelet is az igazságügy miniszter előkészítési feladatkörébe tartozik, jöllehet: új törvényerejű rendeleteket 1989. október 23. (az Alkotmánymódosítás hatályba lépése) óta nem alkothat senki. Mindezek az alkalmazhatóságukat veszített, de még mindig hatályos normarészek hatályban maradása nem tulajdonítható annak,

hogy a Jat.-ot nem módosították 1989 óta, hiszen erre többször sor került.

Nem lennék igazságos, ha csak a rendszer-változás előtti jogszabályokat ostromoznám, jelen terjedelem korlátai azonban e rövid példák felvillantását engedték meg. Akkor sem lennék igazságos, ha nem tenném rögtön hozzá, a jog mindig politikai folyamatok eredménye, azaz politikai produktum. A politika ésszerűsége és rendszerrendező alapelvei nem (sőt bináris kódjai sem) azonosak a jogrendszerével. Nem ennek a ténynek a figyelmen kívül hagyásáról árulkodnak fenti soraim. Inkább csak azt szerettem volna jelezni velük, hogy a mai jogrendszerünk túlsúlyos elemét alkotó jogréteg (jogszabályi szövegréteg) egyszerre hézagos és egyszerre túlszabályozott, egyes helyeken elhanyagoltan idejéltmult szövedéke ilyen minőségében nem valószínű, hogy képes a jogrendszerre bízott magasabb rendű és hosszabb távú értékek megvalósítására. Pedig ebben öröksége lenne. Werbőczy ezt így foglalta össze és hagyományozta ránk: „az igazság erény, tudniillik erkölcsi. A jog ez erény végrehajtója. A jogtudomány ennek a jognak a tudása.” [...] „Továbbá az igazság mindenkinek megadja az övét; a jog meg elősegíti; a jogtudomány pedig tanítja, hogyan történjék ez” (HK. Előbeszéd, 5. cz. 1. és 3. §§)

A népszavazás joghézagai

A rovat címe és a bevezetőben felvetett gondolatok nyomán most legalább egy valódi joghézagról essen pár szó. A tavalyi év november 16-án országos népszavazás alkalmával döntöttük el, mi választópolgárok, hogy hazánk az Észak-Atlanti Szerződés Szervezetéhez csatlakozva biztosítsa-e védeltségét avagy nem. Az a sajtóban is ismertett polémia, mely a népszavazás érvényessége felől támadt és amelynek eredője a korszerűtlen és hézagos népszavazási törvény volt, sokat sejtetett a népszavazás során alkalmazandó joganyag minőségéről. Egy ilyen kérdés pontatlan szabályozása egy alkotmányos alapintézményt tehet működésképtelenné, szerencsére ebben az esetben az Országos Válasz-

tási Bizottság szakmai hozzáértése és határozottsága segített a helyzetben.

Az érvényességet egyáltalán amiatt lehetett vitatni, hogy egymástól eltérően szabályozta a szavazás érvényességét a népszavazás idejére irányadó 1989. évi XVII. törvény és az Alkotmány akkor hatályos rendelkezései. A népszavazási törvény 28. § (1) bekezdése szerint az országos népszavazás akkor érvényes és eredményes, ha az ország összes választópolgárának több mint a fele érvényesen szavazott és az érvényesen szavazóknak több mint a fele a megfogalmazott kérdésre (kérdésekre) azonos választ (válaszokat) adott. Az Alkotmány 28/C. § (6) bekezdése szerint „az ügydöntő országos népszavazás eredményes, ha az érvényesen szavazó választópolgárok több mint fele, de legalább az összes választópolgár több mint egy-negyede a megfogalmazott kérdésre azonos választ adott.”

Nem vitás, hogy a két rendelkezés nem áll összhangban egymással. Ugyanakkor az sem vitás, hogy az Alkotmány szabályai, mint legmagasabb szintű jogforrás, elsődlegességet élveznek és így ezt a szabályt kell alkalmazni. Felmerül azonban olyan értelmezés, mely szerint a népszavazási törvény nem ellentétesen, hanem kiegészítőleg viszonyul az Alkotmányhoz, tehát a két szabályt együtt kell alkalmazni, mely esetben a népszavazás érvényessége – tekintettel arra, hogy a választópolgárok kevesebb, mint fele vett részt az említett szavazáson – megdőlné. A példa persze nem a joghézag eseteire példa, hanem annak gyakorlati illusztrációja, melyet a politikai eseményeket követő vagy közjog iránt érdeklődő Tisztelt olvasó bizonyára jól ismer: a népszavazásról szóló törvény (a népszavazásról és a népi kezdeményezésről szóló 1989. évi XVII. törvény, a továbbiakban: Nsztv.) alkotmánnyal történő összhangba hozatalának hiányával az Országgyűlés 1993. december 31. óta mulasztásos alkotmánysértő helyzetet tart fenn (Vö: 18/1993. (III. 19.) AB határozat, ABH 1993, 161., illetve 52/1997. (X.14.) AB hat., MK 1997. évi 89. száma.).

Az ígért konkrét joghézag-példa ezen alkotmánnyal összhangba nem hozott népszavazási

törvény gyakorlati alkalmazása köréből való, bár maga a tényállás és a problémák in thesi is felvethetők, nem kellett hozzájuk egy valódi népszavazás.

Az Alkotmány 2. § (1) szerint „a Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam”, melyben a (2) bekezdés értelmében „minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.” A közvetlen hatalomgyakorlás módja a 28/C. és 28/D. §§-ban szabályozott országos népszavazás. Az alkotmányos rendelkezések közvetlen végrehajtását szolgáló népszavazási törvénynek azokat a jogintézményeket kell(ene) szabályoznia, melyek szükségesek e népszavazások megrendezéséhez. Nyilvánvaló, hogy ezek körébe tartoznak a népszavazás lebonyolításában részt vevő szervekre vonatkozó szabályok.

Az Nsztv. 20. § (1) bekezdése szerint a „népszavazás lebonyolítására, eredményének megállapítására – az e törvényben előírt kiegészítésekkel és eltérésekkel – az országgyűlési képviselők választásáról szóló törvény (a továbbiakban: választójogi törvény) rendelkezései az irányadók.” A (2) bekezdés értelmében „országos népszavazás elrendelése esetén az Országgyűlés az országgyűlési képviselők választásáról szóló törvényben meghatározottaktól eltérő határidőket, hatánapokat állapíthat meg.” (kiemelés tőlem). Az országgyűlési képviselők választásáról szóló 1989. évi XXXIV. törvény (Vjt) népszavazáskor hatályos rendelkezései több kérdés – közöttük ez is – rendezésére nem tartalmaztak egyértelműen alkalmazható szabályt.

A szavazatszámoló bizottságok összetétele, mint szabályos működésük alapja, nem mellékes kérdés. A szavazatszámoló bizottságok állapítják meg a szavazókörben a szavazás eredményét. Ezen eredmények összesítése folytán áll elő az országos eredmény, mely megmutatja, hogy a nép hogyan döntött, a közvetlen hatalomgyakorlás során milyen tartalmú akaratot alakított ki, mely döntés (ügydöntő népsza-

vazás esetén) az állami szerveket köti. A Vjt. 30. § (1) bekezdése szerint „a szavazatszámoló bizottság titkárát és két tagját és szavazókörönként legalább egy pótagot a települési önkormányzati képviselő-testület választja meg; személyükre – a pártok javaslataira is figyelemmel – a jegyző tesz indítványt. A szavazatszámoló bizottság további egy-egy tagját a választókerületben jelöltet állító párt, illetőleg független jelölt bízza meg. A pártok, illetőleg a független jelöltek közös megbízást is adhatnak. Ha a megbízott tagok száma a jelölés lezárása után kettőnél kevesebb, akkor a települési önkormányzat – illetőleg felhatalmazása alapján általa kijelölt bizottság – a szavazatszámoló bizottságot a megválasztott póttaggal egészíti ki.”

E rendelkezés alkalmazása több problémát vetett fel. Például, rögtön azt, hogy népszavazás lebonyolítása során a szavazatszámoló bizottságba pártok bízhatnak-e meg tagot vagy nem, ha igen, miért és mely pártok. Ha nem, akkor az idézett bekezdés utolsó fordulatában impliciten bennfoglalt szabályt (azaz, hogy a bizottság öt taggal működik), hogyan lehet alkalmazni, hiszen a képviselő-testület csak három tagot választ.

Az első kérdést nézve nyelvtani értelmezéssel arra a következtetésre juthatunk, hogy országos népszavazás lebonyolítása során a szavazatszámoló bizottságokba a pártok tagokat nem bízhatnak meg. A pártok általi delegálásról a Nsztv. nem tartalmaz eltérő szabályt, így itt csak a Vjt. szabályát kell vizsgálni. A Vjt.-nek a megbízás jogáról szóló rendelkezése a népszavazás esetére „megfelelően” nem alkalmazható, mert a delegálás jogát a Vjt. a jelöltállítás-hoz köti, népszavazás során viszont jelöltek nincsenek. Ugyanígy nem kell (nem lehet) alkalmazni a bizottság kiegészítéséről szóló szabályt sem, mert annak alkalmazása is olyan feltételhez kötött, amelynek bekövetkezte népszavazáskor kizárt. Ekkor alkalmazásra kerül a Vjt. 31. § (1) bekezdése, mely szerint a bizottság három tagból áll.

Ugyanakkor a népszavazás kiírásáról rendelkező országgyűlési határozat, a Nsztv. felhatalmazása alapján a népszavazással kapcsolatos

eljárás határidői, határnapjai megállapítása körében kimondta, hogy a választási szervek (ezek közé tartozik a szavazatszámoló bizottság is) megbízott tagjait az országgyűlési képvisellel rendelkező pártok a szavazás napja előtti 18. napig jelenthetik be (86/1997. (X. 8.) OGY. hat. II. pont 2.). Ezek szerint tehát eme pártok mégis delegálhatnak tagokat, korábbi értelmezésem érvénye megdőlni látszik. Az Országgyűlés azonban álláspontom szerint az Nsztv. felhatalmazását túllépve ezen határozatában nemcsak egy létező jog gyakorlásának határnapját állapította meg, hanem (legalábbis tartalmát tekintve) új jogosultságot „alkotott”. A fent ismertetett törvényi feltételek hiánya (jelöltállítás) ellenére bizonyos pártok számára „lehetővé tette” a szavazatszámoló bizottságokba való delegálást. A nem publikus vita azon folyt, hogy e rendelkezés alapján egyáltalán lehetőség van-e a pártoknak delegálásra, illetve, hogy a népszavazást lebonyolító választási munkacsoportok fogadhatják-e a delegáltakat. Az Országgyűlés az országos népszavazás szabályait törvényben és nem határozatban köteles szabályozni, az országgyűlési határozat nem jogszabály, a jogalanyokat nem jogosítja és nem kötelezi. A publikus vita, mely a kérdést gyakorlati (politikai) megközelítéssel szemlélte, azon folyt, hogy melyek az országgyűlésben képvisellel rendelkező pártok. Ezt utóbb az Országgyűlés alkotmányügyi bizottságának állásfoglalása (sic!) döntötte el. Kérdés nem fér hozzá, sem az országgyűlési határozat, sem az országgyűlési bizottsági állásfoglalás nem jogforrás, azt sem a jogalanyoknak, sem a választási szerveknek nem kell(ett volna) követni. A (nemzetközi) helyzetet azonban tovább „fokozta”, hogy a Munkáspárt beadványa alapján az Országos Választási Bizottság (OVV) úgy foglalt állást, hogy a pártok közül a delegálás joga mindazokat megilleti, akik az 1994-es országgyűlési választásokon az adott választókerületben jelöltet állítottak. Így pl. az országgyűlési képvisellel nem rendelkező, de több választókerületben 1994-ben jelöltet állító Munkáspárt is küldhetett tagokat e szervekbe. Valószínű, hogy minden településen – annak ellenére, hogy a népszavazás nem a választókerületi rendszer alapján zajlott, azaz a szavazókörökre

települési-területi közigazgatási szint épült rá – el tudták dönteni, hogy mely pártok delegálhatnak. Valószínű. De halkan mégis bátorodom megjegyezni, hogy demokratikus jogállamban az országos népszavazás eredményét egy adott körben megállapító testületi szerv összetétele nem állhat a valószínűség és a „ha akarom vemhes, akarom nem vemhes” talaján. Csak azért halkan, mert a megindult NATO csatlakozás feletti örömjajban úgysem hallaná senki, hiába kiabálnék. A már nem fokozhatónak tűnő helyzetet színesítette, hogy az OVB állásfoglalására már olyan időben került sor, mikor a szavazatszámoló bizottsági tagok felkészítése és eskütetele lezajlott, illetve a delegálásra az Országgyűlés által szabott határidő eltelt. Az Országos Választási Iroda azonban úgy instruálta a választási munkacsoportokat, hogy az e bejelentésre szabott határidő nem jogvesztő, azaz a delegálásokat a szavazást megelőző november 14. délutánjáig lehet fogadni. Felvetődik egy profán gondolat. Ha nem volt a megjelölt határidő jogvesztő, akkor akár a népszavazás napján reggel, vagy másnapján is lehetett volna szabályszerűen delegálni? Az igazi gond az, hogy nem lehet megállapítani, csak kitalálni, hogy mit jelent az, hogy nem jogvesztő. Ki állapítja meg, hogy eltelt, ki dönt a mulasztás kérdésében, milyen eljárásban és határidőkkel. Ismét csak nem tréfadologról van szó, hanem arról, hogy mikor és hogyan alakultak meg szabályosan e választási szervek, akiknek döntésén múlt összességében e kiemelt jelentőségű népszavazás eredménye.

Az itt megszabott területi korlátok miatt a példákat tovább nem tudom sorolni, csak említem, hogy ugyanilyen jellegű bizonytalanság volt tapasztalható a népszavazás során működő választási szervekről és ezzel összefüggésben a szavazatszámoló bizottságok döntése elleni jogorvoslatról. Örömmel töltene el az a tudat, hogy felvetéseimen az Olvasó elgondolkodott és azok közül egyet-kettőt talán el is fogadott.

Dr. Patyi András

● A művészvilág ügyvédje és az operabarát ügyész

Álmok, lekottázva?

Időről-időre olyan jogászokat igyekszünk bemutatni rovatunkban, akik hivatásuk mellett a kultúra valamely területén is maradandót alkottak. Olyan egyéniségeket keresünk fel, akik amellett, hogy a jog valamely területén dolgoznak vagy dolgoztak, elkötelezték magukat a kultúra szolgálatára: vagy élethivatás-szerűen, vagy mindennapi munkájuk mellett.

A választható beszélgetőtársak skálája igen csak széles: Szikora János rendezőtől kezdve, aki jogászként az ELTE-n végzett, Kéri László ismert politológus évfolyamtársaként, Dobler Lászlóig, aki a Jogi Kar Dékáni Hivatalát vezette évtizedeken keresztül, mostanában pedig az új Hungáriában játszó öreg rockerek csapatát erősíti. Sokukról kiderülhet egy-egy meglepően új vonás, amiről keveset tudunk, ha csak megszokott mindennapjaikat figyeljük. Reményeink szerint megismerkedhetnek majd olvasóink jogász énekesekkel, ügyvéd helytörténésszel, és olyanokkal, akik műgyűjtők, hangversenyszervezők. Egyvalami kapcsolja őket össze: mindnyájan jogászok.

Sorozatunkat két hölgy bemutatásával kezdjük. Egyikük ügyvéd, másikuk ügyész. *Dr. Veszelyné Dr. Szávay Mária* Marica esetében csak a nagyon közeli ismerősök, bennfentesek tudják, hogy lassan a szegedi művészvilág ügyvédje lesz. Évek óta jószolgálat szerűen végzi ezt a tevékenységet. Nem is csoda, ha ez futótűzként terjed az érintettek körében: az érzékenyebb, kiszolgáltatottabb művészeknek ez a jószolgálati jogi tanácsadás valóságos jótéteményként szolgált az elmúlt években számtalan alkalommal.

Dr. Telihay Lászlóné Dr. Tarnai Katalinnak, a szegedi Operabarátok elnökének tevékenysége – természeténél fogva – már sokkal inkább a nyilvánosság előtt zajlik. A Csongrád Megyei Főügyészség csoportvezető tanácsosa 1994 óta tölti be a Szegedi Operabarátok Egyesületének elnöki tisztét. Az 1990-ben országosan elsőként megalakult Operabarát körnek kezdetektől fogva egyik vezetője.

Évente visszatérő tehetségfelkaroló hangversenyeik és díjkiosztók mellett kétfévente hirdetnek versenyeket Mozart Varázsfuvalójának főszerepeire. Többek között olyan híressé vált énekművész felfedezésével dicsekedhetnek, mint az azóta fényes nemzetközi karriert befutó Miklósa Erika, akinek az Éj királynője áriagyözméire sokan, szívesen emlékeznek vissza a szegedi operabarátoknál.

– Hogyan alakult ki érdeklődésetek a szakmán túli kultúra, főleg a zene iránt?

– Nyolc éves voltam, amikor a szüleim elvitték egy Menuhin koncertre, tíz éves koromban pedig az első operaelőadásra, a Carmenre – meséli Tarnai Katalin. – Ekkor zajlottak éppen Vaszy Viktor első szegedi korszakának eseményei. Később zongora főtanszakra és karvezetés szakra jártam, de a pályaválasztás pillanatában mégiscsak a családi hagyományokat követtem, és a jogász pályát választottam élethivatásul. Ezt azóta sem bántam meg, de mindvégig megmaradt bennem a zene szeretete, s máig a legjobb kapcsolódást jelenti számomra.

Szávay Mária is korán kapcsolatba került a zenével:

– Édesapám nagyon szépen hegedült. Esténként sokszor játszott, énekel hozzám a családnak. Hat évig én is tanultam zongorázni. Amikor Budapestre költöztünk, elvitték a Hunyadi operaelőadásra és mivel még nem töltöttem be a hetedik évemet, csak nehezen tudtam bejutni a színházba. Valószínűleg ezért jelentett számomra olyan szép élményt az előadás. A szöveg és a zene együtt különlegesen hatott rám. Egyetemem idején kezdtem el újra rendszeresen színházba járni Szegeden, majd amikor a fiam 10-11 éves lett, elhatároztuk, hogy minden operát legalább kétszer-háromszor megnézzünk.

– *Úgy tudom, ezt a fogadalmat azóta is tartja a család, hiszen az azóta orvosként dolgozó Veszely Csaba, és a jogászá cseperedett Telihay Zsuzsanna nélkül szinte egyetlen operaelőadás sem zajlik le Szegeden.*

– Zsuzsit egészen kicsi korától kezdve mindig magunkkal vittük az Operába, hangversenyekre. A szimfonikus zenét és az operairodalmat szinte betéve ismeri, nagyon szép lemezgyűjteménye van. A legkedvesebb kapcsolódást jelenti számára is a két műfaj.

– *A hetvenes évek végén sokak számára megszűnt az a lehetőség és igény, hogy munkájuk mellett aktívan bekapcsolódjanak a kulturális életbe. Ti mégis megtartottátok ezt a klasszikusnak tekinthető értelmiségi életutat. Mit jelent számotokra ez a mindennapokban?*

– Az álmok megvalósulásának lehetőségét – állítja Szávay Mária. – Wagnert nagyon szeretem, és szilárd elhatározásom, hogy egyszer eljussak Bayreuthba.

Tarnai Katalin számára is életformává vált mára a muzsika:

– Ha tudom, hogy este Operába vagy hangversenyre megyek, egész nap jobban bírom a megpróbáltatásokat, túróképesebb és vidámabb vagyok. Ez az egész felér egy jó pszichiátriával.

Dr. Szondi Ildikó

Kedves végzős Diákok!

Ugye, tegezhetünk Titeket? Nem a sokat tapasztalt öregek jogán, hanem mert egy korosztály vagyunk, alig néhány évvel vagyunk csak idősebbek Nálátok.

A Budapest Magánnyugdíjpénztárakra szeretnénk felhívni a figyelmedet. „Jaj, ez uncsi lesz, valami izgalmasabbhoz lapozok” – szinte olvastunk a gondolatodban. NE!!! Ne lapozz tovább, hiszen olyan hasznos információkat szeretnénk Neked átadni, amelyeknek rövidesen, amint munkába állsz, nagy hasznát veszed.

Ha július 1-je után helyezkedsz el, már kötelezően be kell lépned egy magánnyugdíjpénztárba. Melyikbe? Te magad dönthetned el, viszont ha ezt nem teszed meg, automatikusan beléptetnek egy területi pénztárba. Miért bíznád másokra a döntést? Válaszd ki Te, melyiket szeretnéd!

Azért nem ártana tudni, kinek, miért, hová, és főképp mennyit kell fizetned, és egyáltalán mi is ez a magánnyugdíjpénztár? Ha elhelyezkedsz, minden jövedelmedből nyugdíjjárulék kerül levonásra, aminek a mértéke a bruttó béred 7%-a. (Ezen felül a munkáltatók is fizetnek dolgozóik után hozzájárulást.) Ebből 1%-ot kell az állami nyugdíjbiztosító részére befizetni, a fennmaradó 6% sorsáról pedig Te rendelkezhetsz, hiszen egy általad választott magánnyugdíjpénztárba kerül. Ja, hogy el ne felejtjük: a nyugdíjjárulék a leendő nyugdíjadat szolgálja. Mivel mind az államnak, mind magánnyugdíjpénztárba fizetsz járulékot, nyugdíjat is két helyről folyósítanak majd Számodra.

A magánnyugdíjpénztárban az évek során jelentős vagyon fog felhalmozódni befizetéseidből. Ez a halmozódó összeg a leendő nyugdíjad fedezetét fogja alkotni, ezért is nevezik tőkefedezeti rendszernek az új nyugdíjrendszert. Pénzed persze nem hever „tétlenül”, hiszen a nyugdíjpénztár vagyongazdálkodója azt folyamatosan befekteti. Így aztán nem csak befizetéseid, hanem a negyedévente jóváírt hozamok is gyarapítják pénztári vagyonodat. A befektetésekből származó hozamok rendkívül fontosak Számodra,

hiszen évi 4% hozamnövekedés pontosan megduplázza a nyugdíjadat.

Abban a szerencsés helyzetben vagy, hogy számos magánnyugdíjpénztár közül lehet választanod. Melyiket szeresd a sok közül? Érdekes alaposan górcső alá venni a kínálatot, hogy a legjobbat tudd kiválasztani. (Érdekes megjegyezni, hogy a pénztár melletti elkötelezettség nem végleges, törvény adta jogod, hogy egy adott pénztárnál eltöltött fél év után – ha nem tartod megfelelőnek a működését – újba lépj át. Ilyenkor az addig felhalmozott vagyonod átkerül az új pénztárba.)

Mint már említettük, leendő nyugdíjad legnagyobb részét a pénztári befektetések „fizetik”. A választásnál tehát a legfontosabb szempont, hogy kitől várhatod a legmagasabb befektetési hozamokat, vagyis hogy ki egy adott pénztár vagyongazdálkodója. Az elnevezéséből adódik, hogy a nyugdíjpénztár vagyonát ez a szervezet fekteti be és forgatja.

A Budapest Magánnyugdíjpénztár vagyongazdálkodója a Budapest Alapkezelő Rt., ha már foglalkoztál értékpapír befektetésekkel, akkor bizonyára ismered a nevét. A cég a közel 140 ezer ember 100 milliárd forint összegű befektetését kezeli nagy sikerrel. Sikerét az elmúlt években elért kiemelkedő befektetési hozamoknak köszönheti. Vegyes, biztonságos állampapírokat és kisebb részben részvényeket tartalmazó befektetési alapjai az elmúlt 3 évben folyamatosan évi 40–50%-os hozamokkal gyarapították a befektetők pénzét. Ezek az adatok meghatározóak lehetnek a nyugdíjpénztár várható hozamai tekintetében is, hiszen a nyugdíjpénztárak is hasonló összetételű befektetésre vállalkoznak. Olyan ez, mint a házasság – a nyugdíjpénztárral való kapcsolatod egy életre szól. Mindig vizsgálj meg, milyen háttérrel bír egy pénztár, mert a mondás – nézd meg az anyját, vedd el a lányát – itt is áll. A Budapest Magánnyugdíjpénztár mögött a Budapest Bank Rt.

áll, melynek fő tulajdonosa a General Electric csoport, a világ legnagyobb tőkecsoportja. A bank országos fiókhálózata lehetővé teszi, hogy bárhol is élsz, kényelmesen elintézhesd a nyugdíjpénztárral kapcsolatos ügyeidet.

Nagyon fontos az is, hogy a befizetésekből mennyi kerül az úgynevezett egyéni számládon jóváírásra. Minden pénztár von el a befizetésekből működési költségei fedezetére, és az ezután fennmaradó rész az, amelyik a leendő nyugdíjadat gyarapítja. A Budapest Magánnyugdíjpénztárnál az egyéni számlára kerülő hányad a befizetés 96%-a, a működési költség 3%, a fennmaradó, pontosabban hiányzó 1% pedig a likviditási alapba kerül. Ezek a számadatok könnyedén összehasonlíthatók más nyugdíjpénztárak kínálatával. Látni fogod, hogy a mi ajánlatunk valóban kedvező.

Ugye nem tudtad, hogy nálunk nincs belépési díj? Most már ezt is tudod.

Még hadd említsük meg, hogy létezik a Bu-

dapest Önkéntes Nyugdíjpénztár is, amelyik jelentős adókedvezményre, és egy majdani nyugdíj-kiegészítés megteremtésére szolgál. Az ide történt befizetésekre 50%-os adókedvezményt vehetsz igénybe, ezzel évente akár 100.000 forint adót is megtakaríthatsz.

A Budapest Nyugdíjpénztárakról bővebb kiadványokat a Budapest Bank fiókjában találhatsz. Ugyanott lehetsz belépési nyilatkozatokra és segítőkész kollégákra, akik minden kérdésre részletes választ adnak. A kitöltött belépési nyilatkozatokat is majd a fiókban kell leadnod.

Ugye jó, hogy végigolvastad? Kívánjuk, hogy találj megfelelő munkahelyet, ahol örömmel fogsz majd dolgozni, a hátralévő vizsgáidhoz pedig sok sikert és szerencsét! No és persze jó és megfontolt döntést kívánunk a leendő nyugdíjpénztárad kiválasztásához!

Budapest Pénztárszolgáltató Rt.

Pénzfelvétel. Befizetni is érdemes

● Dr. Kecskés Tamás, a MOL „személyzetise” Egyedülálló humánpolitika

Dr. Kecskés Tamás a MOL Szegedi Bányászati Üzemének személyügyi részlegvezetője. Olyan humánpolitikai rendszer kidolgozásában vett részt, amely Magyarországon egyedülálló, hiszen a szellemi dolgozók teljesítményét is tudja értékelni.

Kecskés Tamás a középiskolából erdészeti fafeldolgozó szakra jelentkezett a Szovjetunióba, de az akkori központi „elosztási” rendszer a kisállattartó szakra irányította át. Nem élt a felkínált lehetőséggel, így műszaki főiskolára iratkozott be. 1967-ben került a szegedi bányászati üzemhez. Először a cég biztonsági főnöke volt, estin elvégezte a szegedi egyetem jogi karát. Később a személyügyi részleg vezetője lett. Feladata az volt, hogy olyan humánpolitikai rendszert dolgozzon ki, amely összhangban van a cég üzletpolitikájával, és megfelelően kiszolgálja azt. A feladatot mára elvégezték, melynek eredményeképp a szegedi üzem Magyarországon egyedülálló humánpolitikával rendelkezik. A folyamat első állomása a létszámcsokkentés volt, amely nem egyszerű elbocsátásokat jelent. A céget az alaptevékenységre „tisztították le” úgy, hogy a kiegészítő feladatokra önálló káefitéket hoztak létre. A munkaerő nagy része ezekbe a cégekbe ment át. Az 1650 dolgozói létszámból így lett 797.

Az átszervezés fontos eleme volt a munkaköri értékelési rendszer bevezetése. Az angol mintából átvett és Magyarországon egyedülálló szisztéma képes arra, hogy a szellemi dolgozók teljesítményét is pontosan mérje. Mindez olyan teljesítménymenedzselési rendszerrel egészül ki, amely az átlagon felüli munkavégzést karrier-lehetőséggel és pénzzel egyaránt jutalmazza. Mivel a cég anyagi helyzete jó, a megfelelő bérszínvonal mellett lehetőség van a munkahe-

lyek kultúráltságának emelésére, a dolgozók munkahelyi komfort-érzésének javítására. A fizetésen túl az alkalmazottak úgynevezett „választható bérren kívüli juttatásokban” is részesülnek, amelyek étkezést, szállást, lakáshitelt,

üdülési, egészségügyi és sporttámogatást, valamint nyugdíjpénztári befizetési lehetőségeket tartalmaznak. A jó humánpolitika titka, hogy mindig olyan munkaerőt alkalmazzon a cég, amelyre az üzletpolitika megvalósításához szüksége van. Ehhez a megfelelő munkaerő alkalmazásán túl arra is szükség van, hogy állandóan képezzék a dolgozókat, a különleges feladatokra pedig „kívülről” bízzák meg a legjobb szakembereket.

Kecskés Tamás szereti a munkáját. Bár a létszámleépítés nem tartozik a leghálásabb feladatok közé, sikerként könyvelhető el, ha az elbocsátottak nem az utcára, hanem új munkahelyre kerülnek. A „személyzetis” feladatai közé tartozik az érdekképviseléssel való kapcsolattartás, amely – Kecskés Tamás szerint – a MOL-nál télidőben és a választások előtt lehet kritikus, mert szakmájukban ezekben az időszakokban szoktak leginkább sztrájkokkal fenyegetőzni. Az egyetemen a munkajogot szerette a leginkább, és a büntetőjoghoz tartozó személyiségi jogvédelmet. Szakdolgozatának címe „A munkáltatói kártérítési felelősség balesetekkel kapcsolatban” volt.

Kecskés Tamás nő, két gyermek édesapja. Hobbija a tenisz, az úszás és a balatoni vitorlázás. Régi szenvedélyét, a vitorlázó repülést idő hiányában abba kellett hagynia. Pedig a gépen úgy érezte magát, mint aki kiül a felhők szélére, és alatta a térkép.

Keczer Gabriella

● Jogászviccek: felvételizők írták

„Szép szóval az ordas eszmék ellen”

Téved, aki azt hiszi, hogy a jog csupán száraz paragrafusok gyűjteménye. A mindennapi élet furcsa, olykor tréfás dolgokat is produkál. Minden hivatásnak megvan a maga adomagyűjteménye. Miért pont mi lennénk kivételek? Időről-időre ezekből kötünk majd csokrot. Most, első alkalommal azokból a dolgozatokból idézünk, amelyeket felvételizők, hallgató-jelöltek írtak. Igazi értékek, méltóak arra, hogy megőrizzük őket az utókor számára.

„Szép szóval az ordas eszmék ellen”. Az emberi tudat és erkölcs formálása a fasizmus idején írt művekben. (Választás alapján Radnóti, József Attila és Thomas Mann egy-egy műve elemezhető).

◆ A fasizmus a finanszírozó tőke legovinisztább dikt. (sic!)

◆ József Attila verseiben olyan proletárokról szól, akiknek munkája nélkül bizony nem élne olyan jól a burzsoázia

◆ József Attila örült, hogy látott az európaiak között egy fehér embert

◆ az antiszemita jelszavak elborították az egész országot

◆ emberi méltóságától megfosztott, a társadalomból kivetett, sőt munkatáborba zárt ember, Radnóti Miklós Jónás könyvében fejti ki azt a gondolatot, amelyet a Marió a varázslóban is érezhettünk: „Vétkesek közt cinkos, aki gyáva”

◆ ...de a költő bizakodik, hiszen élnek itt költők és csecsszópók is

Képzeld el, hogy 1900 és 1908 között Pesten él! Milyen jelentős politikai és kulturális események tanúja lehet?

- ◆ a századforduló
- ◆ A kávéházakban pezsgő élet folyik
- ◆ szovjet-japán háború
- ◆ az infrastruktúrát fejlesztik
- ◆ Pesten a milleneum építése
- ◆ fejlődik a gazdaság
- ◆ a nemzeti érzés megerősödik
- ◆ őszirózsás forradalom
- ◆ Tanácsköztársaság
- ◆ 1903 József Attila megszületett (bár ez akkor senkit sem érdekelt)

Készítsen beadványt a helyi önkormányzat művelődési osztályának, melyben a helyi könyvtár megszüntetése ellen tiltakozik!

◆ Könyvtárunkat idősek is látogatták, akik közös zenehallgatással elégitették ki egymást

„A cselekvő hazaszeretet megfogalmazása mai magyar líráinkban” vagy, „A színház, a

film és a televízió művészi eszközei a modern ember életében, problémáinak ábrázolásában”, vagy „Az emberi helytállás példája Solohov Emberi sors című kisregénye alapján”

- ◆ a televízió az MSzMp lapja
- ◆ Bánk bán valóban élettársa feleségének, tiszteli becsüli, szereti
- ◆ a két világháború gombócot teremtett korosztályom torkában
- ◆ A Juli helyzete mindenkit a székhez szögezett
- ◆ a szomszéd Gizi Gézáé örömlány beolajozza a kertkaput, bár ez sérti az érdekeit
- ◆ egy ismerősöm mondta: „reszkess film-művészet, jön a szuperember!”
- ◆ Itt meg kell állni egy kicsit és elgondolkodni azon mindenkinek, aki látta filmet, hogy voltaképpen mi is ennek az alkotásnak a mondanivalója. Nos, semmi.
- ◆ az asszony természetesen mindent elfogad, még annak árán is, hogy kommunista lesz
- ◆ Illés is felhívja a figyelmet az újjáépítés szükségességére. Erről szól a Megy a traktor című verse
- ◆ az újítás igényével döngeti a kaput a „Góg és Magóg fia”
- ◆ Rákosi Sándor líráját ha megfigyeljük, akkor csak egy szóval jellemezhetjük: tömörség. A lényeget akarja és ezt annyira leszűkíti, hogy sok esetben csak szavakat használ.
- ◆ a költők, írók művei a társadalom kis részének volt csak hozzáférhető, mivel nagy többségük analfabéta volt
- ◆ A külvárosi éj nem lesz iszonyú, ha ledőlnek az imperializmus palánkjai. Rádöbbenti a népet arra (a Mama sorsán keresztül is), hogy nem jól van ez így, dönteni kell a tőkét, nem sírálni.
- ◆ a Csendes Don kisebb lélegzetű klasszikus mű
- ◆ egyes tőkés nagyhatalmak a hidegháborús hangulatot kezdik felmelegíteni

Készítsen rövid életrajzot vagy pályaképet Jókairól vagy Tolsztojról!

- ◆ Jókai nagy szeretettel lapozgatta a klasszikus műveket, amelyek arra ösztökélték, hogy ő is megtegye első szárnycapásait
- ◆ Jókai Mór idősebb korában külföldön élt, de főképp otthon
- ◆ Jókai regényei hosszúak

- ◆ Jókai nyelvezete magyaros
- ◆ Tolsztoj utazás közben hal meg, s ezzel kiteljesítette leveit
- ◆ Tolsztoj élete befejezésekor elhagyja otthonát

Szerkesszen beadványt és javasolja ebben a Nefelejcs utca nevének megváltoztatását!

- ◆ A Nefelejcs utcát Folyondárra változtassák, mert ott nefelejcs egy sincs, de folyondár és gaz rengeteg
- ◆ A Nefelejcs utcát Göncz Árpádról nevezék el
- ◆ Mivel az utcában nem nő ilyen virág, az elnevezés nem tükrözi híven az utca hangulatát
- ◆ Régebben az utcát jól fel lehetett ismerni a környéken virágzó nefelejcsokról. Ezek azonban kipusztultak, így az utca neve ma már nem indokolt. Jobb lenne helyette a Kecse utca, mivel a legtöbb lakó kecskét tart az utcánkban
- ◆ A gyerekeink e nevet nem a virággal, hanem a felejt ige felszólító alakjával azonosítják. Nyelvtanilag ez az alak nem helyes és ők sorozatosan elvétik dolgozataikban

A nemesség, a parasztság és a katonáskodó elemek mely sérelmei tették lehetővé, hogy a XVII-XVIII. század fordulóján kialakulhatott Magyarországon a Habsburg-ellenes nemzeti egység?

- ◆ hazánkban a rendiség nem volt jelen, ami a nemességet súlytotta (sic!)
- ◆ nemesség nem tudta eladni rossz minőségű gabonáját
- ◆ a Habsburgok egyre nagyobb elnyomást gyakoroltak hazánkra
- ◆ A katonai elemek sérelmezték, hogy nincs háború és így a megélhetésük nem biztosított. Mindezek a sérelmek Rákóczi zászlaja alá terelték őket. Az elutasításokkal maguk ellen fordítják a kialakult nemzeti egységet.
- ◆ Windisgrätz 44 ezer emberrel átlépte a határt, eljutott Budáig, ekkor a hírré Ferenc József nyíltan is megsemmisítette az alkotmányt. Kialakult a Habsburg-ellenes nemzeti egység, Kossuth kormányzó lett. Új alkotmányt követelt, mire Bécsben és Pesten kitört a forradalom. Megalakultak a márciusi ifjak.

Gyűjtötte: dr. Tóth Károly

Kedves Olvasónk!

A magazinunk elején olvasható dékáni beköszöntőben foglalt gondolatokhoz és tervekhez szeretnék gyakorlati információkat fűzni.

A Baráti Kör szolid tagsági díjat tart indokoltnak: aki „csak” a DIALÓGUS füzeteit szeretné kézhez kapni és így megelégszik a kapcsolattartás e formájával és mélységével, attól 1.000.- forintot kérünk félévenként. Akinek lehetőségei megengedik és áldozni is szeretne alapítványunk céljai javára, attól köszönettel fogadunk ennél magasabb összeget is. Gondoltunk arra is, hogy sokak lehetőségében áll alapítványunk támogatására cégeket megnyerni: itt 10.000 forintos minimumot vélünk illőnek, melyért „pártoló tagság” cím és a DIALÓGUS-ban való korrekt feltüntetés az ellenszolgáltatás. Befizetést a mellékelt csekken vagy átutalással lehet teljesíteni:

Magyar Külkereskedelmi Bank Rt.
10300 02-28517186-00003285
Pólay Elemér Alapítvány
6720 Szeged, Tisza Lajos krt. 54.

Az a kérésünk, hogy aki szeretne a Baráti Kör tagja lenni, az szíveskedjen a fenti befizetést teljesíteni, amit ráutaló magatartásnak tekintünk és regisztráljuk volt hallgatónkat. A DIALOGUS-t a továbbiakban már csak e tagoknak küldjük! Nagyon fontos, hogy mindenkitől megkapjuk az aktuális és pontos postai

címét (esetleg telefon- és faxszámát) és azt az információt, hogy melyik évben végzett. Minderre adatbázisunk aktualizálása céljából van szükségünk.

A Baráti Kör tagjai számára – az identitást erősítendő – igényes kitűzött tervezettünk (életnagyságú rajzolata e lap tetején látható), amit ajándékként nyújtunk át, de igény szerint e motívum felhasználásával készült névjegykártyákkal és egyéb személyes használati tárgyakkal is tudunk szolgálni.

A Baráti Kör alakuló ülését kellő számú jelentkező esetén leghamarabb 1998. őszén tartjuk, ahol mód nyílik a további részletkérdések megbeszélésére. Addig is készséggel állok az érdeklődők rendelkezésére az alábbi információk csatornákon: telefon: (62) 454-197; 454-410, fax: (62) 310-946, E-mail: baloghe@juris.u-szeged.hu.

Abban a reményben köszöntöm kedves volt Hallgatónk, hogy kezdeményezésünk visszhangra talál Önnél és mihamarabb a Baráti Kör tagjai között üdvözölheti

Dr. Balogh Elemér

